

Udkast til Nationalt program for Fonden for Retfærdig Omstilling
DANMARK

12. august 2022

*Grønne Teknologier og Kompetencer til
Retfærdig Omstilling*

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	2
1. Programstrategi: vigtigste udfordringer og politikvar	4
Vejen til en klimaneutral økonomi	4
Nord- og Syddjylland er mest negativt påvirket af omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050	4
Danmark skal være grønt foregangsland	4
Nye grønne innovative teknologier skal bane vejen for Danmarks 70 pct.-reduktionsmål i 2030.....	6
Beskæftigelsespotentialer og nye udfordringer forbundet med omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050	7
Regeringens strategi for fangst, transport og lagring af CO2 (CCS) samt strategi for udvikling og fremme af brint og grønne brændstoffer (PtX)	8
Omstilling til cirkulær økonomi.....	10
EU's makroregionale strategi for Østersøregionen	11
FN's verdensmål	11
Operationstyper under Fonden for Retfærdig Omstilling	12
2. Prioriteter	17
Angivelse af de specifikke målområder, herunder den planlagte anvendelse af territoriale redskaber	21
Interregionale og tværnationale aktioner	21
Påtænkt anvendelse af finansielle instrumenter	21
Indikatorer	22
Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype	24
Interventioner fra fondene	27
De relaterede aktionstyper	27
De vigtigste målgrupper i forhold til teknisk bistand	28
Indikatorer	28
Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype	29
3. Finansieringsplan	30
Finansielle bevillinger pr. år	30
Samlet finansiel bevilling pr. fond og national medfinansiering	30
4. Grundforudsætninger	31
5. Programmyndigheder	54
6. Partnerskab	56
7. Kommunikation og synlighed	57
Formål	57
Målgrupper	58

Kanaler	58
Budget	60
8. Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger	61
Tillæg: Liste over planlagte operationer af strategisk betydning	61

UDKAST

1. Programstrategi: vigtigste udfordringer og politiksvær

Vejen til en klimaneutral økonomi

Klimaudfordringen er en af vor tids største globale udfordringer. Vi har med Parisaftalen og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling fra 2015 nået global enighed om nødvendigheden af at ændre den kurs, som verden er på med store temperaturstigninger og uoprettelige skader til følge. Men globalt halter det med at omsætte aftalernes målsætninger til handling. Der er behov for forøget ambition og handling, hvis verden skal nå Parisaftalens 1,5 graders målsætning. Det skal ske inden for det kommende årti for at sikre en bæredygtig klode til fremtidige generationer.

Fonden for Retfærdig Omstilling kan med den specifikke målsætning om at "give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen" understøtte Danmark i at få reduceret de danske drivhusgasudledninger yderligere.

Nord- og Sydjylland er mest negativt påvirket af omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050

På baggrund af analysen fremført i den danske Territorialplan for Retfærdig Omstilling udpeges Nord- og Sydjylland som støtteberettigede landsdele, da Nordjylland vurderes at være i højest risiko for at blive negativt påvirket af omstillingen fra en drivhusgasintensiv produktion, mens Sydjylland vurderes i risiko på grund af udfasningen af olie- og gasindvindingen i Nordsøen. Omstillingsprocessen hen mod en klimaneutral økonomi er omkostningsfuld, og Fonden for Retfærdig Omstilling kan ikke løfte hele omstillingsprocessen i hhv. Nord- og Sydjylland, men alene medvirke hertil. Regeringen har igangsat en række politiske initiativer og budgetteret mange midler på Finansloven for at sikre, at Danmark når i mål med at reducere drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030, relativt til udledningen i 1990. Fonden for Retfærdig Omstilling medvirker i den forbindelse til at understøtte udvalgte politiske initiativer, som vurderes at give den største effekt i forhold til at understøtte en retfærdig omstilling i hhv. Nord- og Sydjylland.

Danmark skal være grønt foregangsland

Regeringen ønsker, at Danmark som grønt foregangsland tager lederskab for den globale klimainsats og en retfærdig global omstilling til bæredygtige samfund til gavn for verdens befolkning. I den forbindelse indgik den danske regering og Folketingets partier (december 2019) aftale om en ny klimalov¹. Aftalen er bindende og fastsætter, at Danmarks overordnede mål er at reducere drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030 relativt til udledningen i 1990. Derudover fastsætter aftalen et langsigtet mål om klimaneutralitet senest i 2050, med henblik på at begrænse den globale temperaturstigning til maksimalt 1,5 grader i år 2100. Dette er i

---

¹ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2019) "Aftale om klimalov": <https://kefm.dk/Media/1/D/aftale-om-klimalov-af-6-december-2019%20FINAL-a-webtilg%C3%A6ngelig.pdf>

tråd med den Europæiske Klimalov, der sætter krav om klimaneutralitet i 2050.² Den danske klimaindsats skal ske under hensyntagen til en række guidende principper – herunder bæredygtig erhvervsudvikling, konkurrencekraft og beskæftigelse.

Vejen mod indfrielse af målsætningen om 70 pct. reduktion af udledningen af drivhusgasser i 2030 går ad to spor: Et implementeringsspor og et udviklingsspor. I implementeringssporet træffes beslutninger om kendte virkemidler, der kan levere reduktioner nu og her, mens der i udviklingssporet skal investeres i modningen af teknologier, som er nødvendige for at indfri den danske målsætning.

Det er især i forbindelse med udviklingen og modningen af nye og nødvendige teknologier, at Fonden for Retfærdig Omstilling kan spille en central rolle, da der vurderes at være behov for støtte. De tekniske reduktionspotentialer og køreplaner for udvikling af nye teknologier fremgår af regeringens klimaprogram 2021³. I regeringens klimaprogram er alle centrale grønne teknologier og løsninger analyseret, og det vurderes at teknologiernes potentiale er stort nok til at indfri 70 pct.-målet.⁴ Klimaprogrammet peger på, at der i kraft af Danmarks forsknings- og erhvervsmæssige styrkepositioner er gode forudsætninger for at modne og skalere nye teknologier. Samtidigt, understreges det, at kommende implementeringsudfordringer ikke skal undervurderes. Hvis det skal lykkes at gå fra potentiale til sparet CO_{2e} skal teknologierne op i skala og ned i pris.

Regeringen præsenterede i 2021 en *Køreplan for et grønt Danmark*⁵ der skal sikre, at Danmark kan nå i mål i 2030. Af køreplanen fremgår det, at regeringen senest i 2025 vil have genbesøgt alle sektorer og truffet de nødvendige beslutninger for at indfri 70 pct.-målet. Køreplanen peger på, at der fortsat er et stort reduktionspotentiale fra teknologier som fangst af CO₂, elektrificering og energieffektivitet, som kan reducere udledninger med over 4 mio. ton CO_{2e} i 2030. Det tekniske reduktionspotentiale falder dog særligt efter 2025, fordi bl.a. CCS-anlæg tager flere år at etablere. Til gengæld er der mulighed for konvertering til PtX, gas og biobrændsler løbende frem mod 2030.⁶ Potentialet i industrisektoren skal bl.a. høstes gennem teknologiudvikling, og det er her midler fra Fonden for Retfærdig Omstilling kan spille en væsentlig rolle, og accelerere udviklingen og modningen af de nødvendige grønne løsninger i tide.

---

² EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2021/1119 af 30. juni 2021 om fastlæggelse af rammerne for at opnå klimaneutralitet og om ændring af forordning (EF) nr. 401/2009 og (EU) 2018/1999 (»den europæiske klimalov«)

³ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) »Klimaprogram 2021»: <file:///C:/Users/b058537/Downloads/klimaprogram-2021.pdf>

⁴ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) »Klimaprogram 2021»: <file:///C:/Users/b058537/Downloads/klimaprogram-2021.pdf>

⁵ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) »Køreplan for et grønt Danmark»: https://kefm.dk/Media/637687027970573761/Gr%C3%B8n_K%C3%B8replan-a.pdf

⁶ Ibid

Nye grønne innovative teknologier skal bane vejen for Danmarks 70 pct.-reduktionsmål i 2030

Grøn omstilling af danske virksomheder er et vigtigt element for at nå regeringens og EU's ambitiøse mål for reduktion af drivhusgasudledninger. Med en national målsætning om at reducere drivhusgasudledninger med 70 pct. frem mod 2030 er det nødvendigt, at flere virksomheder tager del i omstillingen, men også at der tænkes i helt nye løsninger, som kan komme danske virksomheder til gode, og som kan styrke danske virksomheders konkurrenceevne ved at blive eksporteret til et internationalt marked, der lig Danmark søger nye, innovative løsninger i den grønne omstilling.

I den nationale energi- og klimaplan for perioden 2021-2030 redegøres for Danmarks nuværende og fremtidige udvikling inden for bl.a. reduktion af drivhusgasudledninger, energieffektivitet og konkurrenceevne. Grøn energi er en dansk erhvervsmæssig styrkeposition. Danmark har en ambitiøs klima- og energipolitik og har sat ambitiøse klimamål frem mod 2030. Men der er også udfordringer. Danmarks forbrug krævede i 2018 indvinding af godt 23 tons naturressourcer pr. person, mens det tilsvarende EU-gennemsnit var 15 tons. Det giver Danmark en udfordring i at fremme ressourceeffektiviteten og omstille sig til en mere cirkulær økonomi. Udvinning og forarbejdning af naturressourcerne er både skyld i ca. halvdelen af de globale udledninger af drivhusgasser og over 90 pct. af det globale tab af biodiversitet. Danskerne har et højt forbrug, og i sidste ende bliver de ting, vi forbruger, til affald. Hvert år genereres ca. 800 kg husholdningslignende affald pr. indbygger. Det giver Danmark en topplacering i Europa. Derfor er det afgørende, at vi sikrer både bæredygtigt forbrug og produktion for at nå klimamålene (jf. regeringens Handlingsplan for cirkulær økonomi 2020-2032). Situationen i Ukraine betyder samtidig, at der i Europa er et behov for at gøre sig uafhængig af russisk gas. Med ”Danmark kan mere II”⁷ er ambitionen, at Danmark hurtigst muligt kan gøre sig uafhængig af russisk gas. Ambitionen er, at al gas i Danmark skal være grønt i 2030, og at der fra 2035 ikke er boliger, der opvarmes med gas. Omstilling til grøn energi kræver ikke blot investeringer i grønne nøgleteknologier men også opkvalificering af personale⁸, dels for at sikre, de nødvendige kompetencer til at kunne betjene de nye grønne løsninger, og dels for at sikre personer der i dag arbejder i CO₂- og energitunge industrier får de nødvendige kompetencer, så de ikke falder ud af arbejdsmarkedet.

Danmark har en bindende energispareforpligtelse over for EU i perioden fra 2021 til 2030. Fonden for Retfærdig Omstilling kan i Danmark bidrage til denne målsætning gennem støtte til udvikling af nye innovative og energieffektive løsninger og udbredelsen af en integreret energi- og klimateknologisk infrastruktur.

For at indfri den danske målsætning om 70 pct. reduktion af udledningen af drivhusgasser i 2030, er der behov for at investere massivt i fremtidens grønne teknologier. Med klimaaftalen

---

⁷ Danmark kan mere 2, <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2022/april/danmark-kan-mere-ii-groennere-uafhaengigt-og-mere-sikkert/>

⁸Concito (2022) ”Manglende opkvalificering spænder ben for grøn omstilling”: https://concito.dk/sites/concito.dk/files/media/document/Analyse_Manglende%20opkvalificering%20sp%C3%A6nder%20ben%20for%20gr%C3%B8n%20omstilling_0.pdf

for energi og industri mv⁹., står Danmark foran en ambitiøs udbygning af grøn energi og udvikling af fremtidens grønne teknologier, der skal bidrage til, at drivhusgasudledningen kan mindskes i sektorer, hvor det i dag er svært eller ikke er muligt at nedbringe udledningerne. Aftalen indeholder bl.a. udvikling, udbygning og integrering af grønne teknologier i energi-sektoren og industrien. Denne aftale skal sammen med klimaaf-talen for affald bidrage til at sikre en drivhusgasreduktion på 3,4 mio. ton CO₂e i 2030.

Grøn omstilling og øget energieffektivisering af erhvervslivets fossile produktion anses som afgørende for opnåelse af de danske klimamålsætninger, herunder målet om en klimaneutral økonomi senest i 2050. For at reducere udledningerne fra processer, der er ekstraordinært vanskelige eller omkostningstunge at eliminere (fx flytransport og cementproduktion), har Danmark etableret to centrale, tværgående udviklingsspor for hhv. fangst og lagring af CO₂ (CCS) samt fangst og anvendelse af CO₂ (CCU/PtX), samlet benævnt CCUS. For at CCUS skal kunne levere de ønskede reduktioner i udledningen af drivhusgasser, er det afgørende at have fokus på modningen af den samlede værdikæde for CCUS.

CCS tjener både til at reducere fossile udledninger og til at skabe negative udledninger, når teknologien anvendes på CO₂ fra biogent materiale. CCU/PtX kan bidrage med CO₂e-reduktioner i sektorer, der er ekstraordinært svære at omstille på anden vis, herunder tung land-, skibs- og lufttransport og visse industriprocesser (fx cementproduktion).

For at kunne realisere teknologiernes potentialer inden 2030, er der derfor behov for at investere massivt i teknologierne i dag. Med klimaaf-talerne fra 2020 og regeringens grønne forskningsstrategi har regeringen sammen med et bredt udsnit af Folketingets partier for alvor sat skub i udviklingssporet. Der er afsat 16 mia. kr. til modningen af CCS-teknologien, minimum 750 mio. kr. til PtX og 3,9 mia. kr. til grøn omstilling og energieffektivisering af industrien frem mod 2030. Særligt relevant for Fonden for Retfærdig Omstilling er de politiske initiativer som vedrører kompetenceudvikling af arbejdsstyrken, samt nøgleteknologierne CCUS, PtX og pyrolyse. Disse områder er centrale i forhold til at afhjælpe de omstillingsudfordringer som Nord- og Sydjylland står overfor. Samtidigt sikres det, at der i 2050 produceres nok vedvarende energi til at kunne dække det samlede danske energiforbrug.

Beskæftigelsespotentialer og nye udfordringer forbundet med omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050

Analyser peger på, at investeringerne i den grønne omstilling i de kommende 10 år skaber behov for 290.000 ekstra årsværk i Danmark.¹⁰ Det vurderes endvidere, at der i 2030 vil være op mod 10.000 beskæftigede med at etablere anlæg til nye grønne brændstoffer og CCS. Det vil for mere end halvdelen dreje sig om faglært arbejdskraft og særligt smede og VVS'ere. Oven i skal lægges den permanente beskæftigelse, som disse nye industrier vil skabe. Ét er omfanget af arbejdskraftefterspørgslen, noget andet er, hvilke kvalifikationer der

---

⁹ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) "Klimaaf-tale for energi og industri": <https://fm.dk/media/18085/klimaaf-tale-for-energi-og-industri-mv-2020.pdf>

¹⁰ Dansk Energi (2020) "Beskæftigelseseffekter af investeringerne i den grønne omstilling": https://www.danskenergi.dk/sites/danskenergi.dk/files/media/dokumenter/2020-11/Arbejdskraftanalyse_Beskaeftigelseseffekter-af-investeringerne-i-den-groenne-omstilling.pdf

bliver brug for til at løse de mange opgaver, som investeringerne afstedkommer. Analyser peger i den forbindelse på, at der bliver brug for en bred vifte af kompetencer. Der bliver dog særlig brug for kompetencer, der i dag løftes af faglærte og ikke-faglærte. Medarbejderne i de to grupper udgør også i dag de største grupper på det danske arbejdsmarked med henholdsvis 28 pct. ikke-faglærte og 32 pct. faglærte. Disse to grupper vil være i særligt fokus som følge af den grønne omstilling. Konkret forventes investeringerne i den grønne omstilling at indebære et samlet behov for 100.000 årsværk fra ikke-faglærte og 130.000 årsværk fra faglærte medarbejdere i de kommende 10 år frem til 2030.¹¹ Fremskrivninger af behovet for kvalificeret arbejdskraft i forbindelse med den grønne omstilling peger på, at efterspørgslen vil være størst i 2028, hvor der vil være et ekstra behov for knap 14.000 ikke-faglærte og 19.000 faglærte alene som konsekvens af investeringerne i den grønne omstilling.

Men allerede nu melder virksomhederne i stigende grad om mangel på kvalificeret arbejdskraft, hvor mellem en fjerdedel og en tredjedel af virksomhederne oplever rekrutteringsudfordringer.¹² Derfor skal Fonden for Retfærdig Omstilling støtte akutte rekrutteringsbehov, som ikke kan løses i den nuværende arbejdsstyrke. I det omfang der ikke er mulighed for at finde de nødvendige kompetencer i den eksisterende arbejdsstyrke, er der potentiale i at omorganisere arbejdsopgaver gennem substitution og tilknytning af fx seniorer, ledige akademikere eller studerende på sidste del af deres uddannelse. Fonden for Retfærdig Omstilling skal derfor bl.a. bidrage til at styrke samarbejder, der kan være med til at understøtte opkvalificeringsforløb, skabe ny viden om kompetencebehov og skabe interesse for efterspurgte jobs til at understøtte omstillingsprocessen mod klimaneutralitet.

Konkrete tiltag mhp. at sikre den fornødne arbejdskraft til at imødekomme det øgede arbejdskraftbehov, som investeringerne der skal sikre den grønne omstilling, vil medføre, kan støttes med Fonden for Retfærdig Omstilling, fx målrettede opkvalificeringsindsatser for den eksisterende arbejdsstyrke med særlig fokus på systematisk opkvalificering og/eller omskoling af medarbejdere, især ufaglærte, til nye jobfunktioner og teknologier, eller tiltag med fokus styrkelse af ledelseskompetencer med vækst-/omstillingsambitioner, fx via netværk, mentorordninger, efteruddannelse og chef-til-lejeordninger.

Fonden for Retfærdig Omstilling skal generelt understøtte indsatser der sikrer, at virksomhederne i Nord- og Sydjylland er i besiddelse af de fornødne kompetencer mhp. omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i senest 2050.

Regeringens strategi for fangst, transport og lagring af CO₂ (CCS) samt strategi for udvikling og fremme af brint og grønne brændstoffer (PtX)

En forudsætning for at opnå drivhusgasreduktioner fra CCUS, dvs. fra CCS og CCU/PtX, er etableringen af en sammenhængende værdikæde for fangst, transport og lagring eller anvendelse af CO₂. Fangstanlæg er afhængige af lagringskapacitet eller efterspørgsel til anvendelse. En lagringskapacitet har tilsvarende ingen værdi, hvis der indfanges CO₂ til lagring.

---

¹¹ Dansk Energi (2020) "Beskæftigelseseffekter af investeringerne i den grønne omstilling": https://www.danskenergi.dk/sites/danskenergi.dk/files/media/dokumenter/2020-11/Arbejdskraftanalyse_Beskaeftigelseseffekter-af-investeringerne-i-den-groenne-omstilling.pdf

¹² IrisGroup (2021) "Kvalificeret arbejdskraft til den grønne omstilling".

Tilsvarende skal der være en infrastruktur til at transportere CO₂, så der ikke opstår flaskehalse i værdikæden. Opbygningen af CCUS-værdikæden i Danmark er begyndt med lagringsdelen, da CO₂-lagre tager lang tid at etablere. Regeringen præsenterede en køreplan for CO₂-lagring i juni 2021, der er første del af regeringens CCS-strategi. Udspillet mundede ud i en principaftale om lagring af 30. juni 2021, der fastlagde de overordnede rammer for udvikling af CO₂-lagre i Danmark. Som en del af aftalen er aftalepartierne enige om, at der skal skabes et grundlag for sikker og miljømæssig forsvarlig lagring af CO₂ i undergrunden; at Danmark skal kunne importere/eksportere CO₂ til/fra udlandet, og der skal igangsættes flere undersøgelser af nye lagringslokaliteter i Danmark.

Såfremt CCUS skal spille den forventede betydelige rolle i indfrielsen af de nationale klimamål, er det nødvendigt at accelerere etableringen af den nødvendige infrastruktur, der indgår i værdikæden. Regeringens CCS-strategi er særlig relevant for Fonden for Retfærdig Omstilling, idet strategien lægger op til at understøtte udviklingen af et grønt CCUS-erhvervsfyrårn i Nordjylland. Målet er at realisere visionen fra Vækstteam Nordjylland om Nordjylland som foregangsregion for fremtidens grønne erhverv inden for CCUS bl.a. ved at styrke virksomhedernes muligheder for at indgå i test- og demonstrationsprojekter samt at etablere infrastruktur til fangst, lagring og anvendelse af CO₂ og kobling til brint, som kan udgøre fundamentet for et grønt erhvervseventyr i Nordjylland. Fonden for Retfærdig Omstilling kan således understøtte realiseringen af regeringens CCS-strategi og derved bidrage til at reducere de forbrændings- og procesudledninger, der ellers er ekstraordinært svære at gøre noget ved i energi- og industrisektoren. Konkret skal Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte den del af værdikæden, der vedrører indsatser, der arbejder med at identificere og løse teknologiske, videns-, uddannelses-, og organisatoriske barrierer og flaskehalse for etablering af en CCUS-infrastruktur i Danmark. Fonden for Retfærdig Omstilling kan fx medvirke til at sikre en accelereret indsats for etablering af CO₂-hubs i Nord- og Sydjylland – CO₂-hubs er knudepunkter og opsamlings- og transportcentraler i en infrastruktur for CCS og CCU/PtX.

Regeringen har endvidere lanceret et udspil til at kickstarte udviklingen af grønne brændstoffer med ”Strategi for Power-to-X”¹³ (PtX-strategien), hvor regeringen opstiller fire pejlemærker, der skal fremme PtX i Danmark: 1) PtX skal kunne bidrage til opfyldelsen af Danmarks klimalov. 2) De regulatoriske rammer og infrastruktur skal være på plads, så Danmarks styrkepositioner kan udnyttes, og PtX på sigt kan agere på markedsvilkår. 3) Samspelet mellem PtX og energisystemet skal styrkes. 4) Danmark skal kunne eksportere Power-to-X-produkter og -teknologier.

PtX-strategien sigter mod at sætte skub i produktion og forbrug af grønne brændstoffer. Grønne brændstoffer forventes især efterspurgt til skibstransport, lastbiler, fly i visse industri-sektorer samt til eksport. OECD peger i rapporten ”Innovation and Industrial Policies for Green Hydro” (2021) på, at Danmark, Tyskland og Østrig har særlige spidskompetencer in-

---

¹³ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) ”Regeringens strategi for Power-to-X”: <https://kefm.dk/Media/637751860733099677/Regeringens%20strategi%20for%20Power-to-X.pdf>

den for brintteknologi, hvorfor Danmark kan siges at have en konkurrencemæssig god position på området. PtX-strategien sigter efter at bygge 4 til 6 GW PtX-kapacitet i 2030,¹⁴ hvilket samtidig understøtter ambitionerne i den Europæiske Brintstrategi. PtX-strategien er særlig relevant for Fonden for Retfærdig Omstilling, da PtX anses for at være en central teknologi i forhold til at arbejde de omstillingsudfordringer hhv. Nord- og Syddjylland står over for.

Med PtX-strategien peges på, at Syddjylland rummer særlige potentialer for hurtig omstilling og udvikling inden for løsninger på PtX området. Syddjylland særlige styrke på området skyldes bl.a. den geografiske placering i elnettet, gode infrastrukturelle forudsætninger med gasledninger fra vest til øst - og mod Tyskland - samt tilstedeværelsen af stærke grønne virksomheder. PtX-strategien peger endvidere på, at PtX vil have en styrkeposition i Nordjylland, der har lokale ambitioner både ift. CCS og CCU/PtX.

Konkret skal Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte PtX-teknologier, elektrolyse og løsninger på brintområdet. Fonden for Retfærdig Omstilling kan fx understøtte forsknings- og udviklingsprojekter med fokus på udvikling og demonstration af teknologier, der er nødvendige for at kunne viderebearbejde brint til "X"-produkter. Samlet set vil Fonden for Retfærdig Omstilling bidrage markant til at understøtte realiseringen af regeringens CCS-strategi og PtX-strategi ved at medvirke til, at nedbringe CO₂-udslippet i de svært omstillbare industrier og til at etablere et konkurrencedygtigt dansk marked for grøn brint, CCUS- og PtX-løsninger. I den forbindelse, skal Fonden for Retfærdig Omstilling endvidere medvirke til at sikre de nødvendige kompetencer til at kunne betjene de nye grønne løsninger, med henblik på at sikre, at de personer, der i dag arbejder i CO₂- og energitunge industrier, får de nødvendige kompetencer, så de ikke falder ud af arbejdsmarkedet.

Herved målrettes midlerne i Fonden for Retfærdig Omstilling mod de omstillingsudfordringer som især Nordjylland og Syddjylland står overfor.

Omstilling til cirkulær økonomi

Omstilling til cirkulær økonomi er en nødvendighed for at nå de klimamål, som Danmark har forpligtet sig til. Samtidig har regeringen et mål om mindre affald, bedre udnyttelse af naturressourcerne samt mere og bedre genanvendelse. Affald skal i langt højere grad genanvendes, og vi skal generere mindre affald. I stedet skal naturressourcerne bruges bedre og genbruges til nye bæredygtige materialer og produkter. Det kan bl.a. ske gennem udvikling af en cirkulær, bæredygtig bioøkonomi, hvor biologisk materiale produceres bæredygtigt, forarbejdes gennem bl.a. bioraffinering og anvendes til en række formål med høj samfundsøkonomisk gevinst, herunder højværdiprodukter. Dette skal ske på en måde, der fremmer den cirkulære økonomi, ved bl.a. at sikre genbrug, genanvendelse samt recirkulering af næringsstoffer. Optimal anvendelse af biologiske affalds-, rest- og sidestrømme spiller en central rolle, da det kan medvirke til at mindske efterspørgslen efter nye, virgine biomasser og dermed reducere presset på naturressourcerne. De små og mellemstore virksomheder spiller en vigtig rolle i at bidrage til den fælles indsats for at løse klimaudfordringerne. Det gælder både udvikling af nye grønne produkter og services, men også når vi skal gentænke og tilpasse eksisterende

---

¹⁴ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) "Regeringens strategi for Power-to-X": <https://kefm.dk/Media/637751860733099677/Regeringens%20strategi%20for%20Power-to-X.pdf>

produkter og services til cirkulær økonomi. Danmark har en innovativ tilgang til grøn omstilling, der skal bidrage til at bekæmpe miljø- og klimaforandringerne.

I en dansk kontekst er udviklingen af brun bioraffinering som fx pyrolyse et eksempel på en vigtig brik i at skabe en mere cirkulær og grøn økonomi, fordi det muliggør synergi med andre teknologier og en øget anvendelse af sidestrømme samt bedre udnyttelse af det eksisterende råvaregrundlag samtidig med, at det har et stort klimapotentiale. Pyrolyseolie og pyrolysegas kan erstatte fossil olie og derved fungere som input til produktionen af bæredygtigt brændstof til fx fly, mens biokullet kan binde CO₂ i jorden. Derved minimerer man udledningen af drivhusgasser i atmosfæren.

Nordjylland og Syddjylland har, jf. den danske territorialplan for retfærdig omstilling, stærke sektorer omkring energitung industri og fossile brændsler. For at indfri unionens 2030-mål og målet om en klimaneutral økonomi senest 2050 forventes det, at disse sektorer i hhv. Nordjylland og Syddjylland vil gennemgå en større omlægning med tab af arbejdspladser som konsekvens. For at bibeholde vækst og arbejdspladser i disse områder, kan der investeres i nye grønne teknologier, herunder pyrolyseteknologien. Midlerne fra Fonden for Retfærdig Omstilling skal konkret bidrage til forskning-, udviklings- og demonstrationsprojekter, herunder opskalering af anlæg til pyrolyse og biokul, så teknologien kan komme tættere på kommercialisering.

EU's makroregionale strategi for Østersøregionen

Inden for rammerne af EU's makroregionale strategi for Østersøregionen samarbejder Erhvervsstyrelsen med forvaltningsmyndigheder i andre lande og regioner for at finde løsninger til fælles udfordringer og identificere og implementere potentielle samarbejder. Samarbejdet sker primært i regi af netværket af forvaltningsmyndigheder, hvor der fx koordineres ansøgningsrunder. Netværket bruges også til at skabe synergi mellem programmerne i Østersøregionen og udveksle erfaringer om fælles udfordringer.

Fælles udfordringer er fx landdistriktsudvikling, demografiske forskydninger og klimatilpasning (særligt oversvømmelser). Samtidig er Østersøregionen et økonomisk økosystem præget af en høj grad af vækst, dynamik og innovation, såsom digitale teknologier, miljøteknologier og life science, der alle tre udgør danske styrkepositioner og er udpeget som områder for intelligent specialisering 2020-2023. Potentialet for samarbejde koncentrerer sig om forskning og udvikling, internationalisering af virksomheder, klimatilpasning og udvikling og anvendelse af energiteknologier.

FN's verdensmål

Programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling er udarbejdet i overensstemmelse med regeringens handlingsplan for FN's verdensmål (juni 2021) og støtter op om handlingsplanens initiativer. Ifølge Eurostats opgørelse af EU-landenes fremskridt henimod verdensmålene fra 2021 er Danmark på rette vej for langt de fleste verdensmål, og i mange tilfælde bedre på vej end EU-gennemsnittet. Danmark skal dog gøre mere for især fire mål: kvalitetsuddannelse (4), bæredygtige byer og lokalsamfund (11), livet på land (15) og partnerskaber for handling (17). Programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling bidrager primært til at forbedre udviklingen for mål 15. Programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling investerer markant i at fremme cirkulær økonomi, hvilket forventes at have en positiv indvirkning på livet på land (mål 15) og særligt biodiversiteten.

Operationstyper under Fonden for Retfærdig Omstilling

Med henblik på at på at forfølge ovenstående målsætninger anvendes midlerne fra fonden til at give de udpegede landsdele mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 og derved bidrage til en retfærdig omstilling gennem følgende 5 operationer:

1. Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrårne
2. Teknologi- og forretningsudvikling inden for CCS og Power-to-
3. Bedre vilkår for grøn omstilling i smv'er.
4. Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse
5. Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

Tabel 1: Programstrategi: Vigtigste udfordringer og politiksvar

<i>Politisk målsætning eller FRO's specifikke målsætning</i>	<i>Specifik målsætning eller særlig prioritet*</i>	<i>Begrundelse (sammenfatning)</i>
<p>I overensstemmelse med artikel 5, stk. 1, andet afsnit, i forordning (EU) 2021/1060 skal FRO bidrage til den specifikke målsætning om at »give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen«. Jf. ”EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling¹⁵”, artikel 2.</p>		<p>Med Parisaftalen og FN's verdensmål for bæredygtig udvikling fra 2015 er der nået global enighed om nødvendigheden af at ændre den kurs, som verden er på med store temperaturstigninger og uoprettelige skader til følge. Der er imidlertid behov for markant forøget ambition og handling, hvis verden skal nå Parisaftalens 1,5 graders målsætning.</p> <p>Regeringen ønsker, at Danmark som grønt foregangsland tager lederskab for den globale klimaindsats og en retfærdig global omstilling til bæredygtige samfund til gavn for verdens befolkninger. I den forbindelse indgik den danske regering og Folketingets partier (december 2019) aftale om en ny klimalov¹⁶. Aftalen er bindende og fastsætter, at Danmarks overordnede mål er at reducere drivhusgasudledningen med 70 pct. i 2030 relativt til udledningen i 1990. Derudover fastsætter aftalen et langsigtet mål om klimaneutralitet senest i 2050. Danmarks nationale klima- og energiplan peger imidlertid på behovet for</p>

¹⁵ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1056&from=EN>

¹⁶ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2019) ”Aftale om klimalov”: <https://kefm.dk/Media/1/D/aftale-om-klimalov-af-6-december-2019%20FINAL-a-webtilg%C3%A6ngelig.pdf>

<i>Politisk målsætning eller FRO's specifikke målsætning</i>	<i>Specifik målsætning eller særlig prioritet*</i>	<i>Begrundelse (sammenfatning)</i>
		<p>at investere i udviklingen af nye teknologier og løsninger, herunder teknologier inden for cirkulær økonomi og grøn omstilling generelt, hvis regeringens mål om 70 pct. reduktion af CO₂-udledningen skal nås.</p> <p>Fonden for Retfærdig Omstilling kan med den specifikke målsætning om at ”give regioner og mennesker mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050 på grundlag af Parisaftalen” understøtte Danmark i at få knækket kurven for de danske drivhusgasudledninger.</p> <p>Europa-Kommissionen har peget på Nordjylland som en mulig støtteberettiget landsdel under Fonden for Retfærdig Omstilling, idet CO₂-udledninger koncentreret i regionens cementindustri ligger langt over gennemsnittet i EU. Det er vurderingen fra EU-Kommissionen, at sektoren vil skulle foretage en betydelig omlægning af sine industriprocesser, hvilket risikerer at få negative følger for de ansatte i produktionen og kan påvirke underleverandører og økonomien i området. For at kunne bevare arbejdspladserne i den energiintensive industri er det derfor nødvendigt at understøtte nedbringelsen af drivhusgasudledningen, og der er behov for at opbygge en grøn erhvervsinfrastruktur for CO₂-fangst- og lagring samt udvikle teknologien til bl.a. anvendelse af indfanget CO₂.</p>

<i>Politisk målsætning eller FRO's specifikke målsætning</i>	<i>Specifik målsætning eller særlig prioritet*</i>	<i>Begrundelse (sammenfatning)</i>
		<p>Kommissionen har som landespecifik anbefaling identificeret et behov for investeringer i tiltag, der gør den regionale økonomi mere moderne og konkurrencedygtig gennem økonomisk diversificering og omskoling og aktiv inklusion af arbejdstagere og jobsøgende.</p> <p>Regeringen har sammen med et bredt flertal i Folketinget indgået aftale om Nordsøens fremtid, hvor indvindingen af olie og gas udfases frem mod 2050. Nordsøen rummer store potentialer for at lagre CO₂ i tidligere olie- og gasreservoirer og kan understøtte Danmarks grønne omstilling og vejen mod 70 pct. reduktionsmålet og målet om klimaneutralitet i 2050. Samtidig rummer CCS-projekter potentiale for at understøtte beskæftigelse i samme lokalområde og inden for samme faggrupper, som olie- og gassektoren. Regeringen har på denne baggrund peget på Syddjylland som støtte berettiget landsdel.</p> <p>I forbindelse med den grønne omstilling vil der være et øgede arbejdskraftbehov og et behov for at sikre at arbejdsstyrken og virksomhederne er i besiddelse af de fornødne kompetencer mhp. omstillingsprocessen frem mod en klimaneutral økonomi i 2050. Dette vil skulle ske gennem omskolings- opkvalificeringsforløb samt efteruddannelse for personer, der allerede er på arbejdsmarkedet.</p> <p>For at nå regeringens og EU's ambitiøse klimamål samt sikre en retfærdig omstilling opereres der i relation til</p>

<i>Politisk målsætning eller FRO's specifikke målsætning</i>	<i>Specifik målsætning eller særlig prioritet*</i>	<i>Begrundelse (sammenfatning)</i>
		<p>Fonden for Retfærdig Omstilling med 5 tiltag af strategisk betydning:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne 2. Teknologi- og forretningsudvikling inden for CCS og Power-to-X 3. Bedre vilkår for grøn omstilling i smv'er. 4. Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse 5. Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

* Særlige prioriteter i henhold til ESF+-forordningen

2. Prioriteter

Folketinget vedtog i 2020 den danske klimalov. Formålet med loven er, at Danmark skal reducere udledningen af drivhusgasser i 2030 med 70 pct. i forhold til niveauet i 1990, og at Danmark opnår at være et klimaneutralt samfund senest i 2050. Ifølge regeringens Køreplan for et grønt Danmark¹⁷ er det allerede kendte teknologier, som skal bringe Danmark i mål med 70 pct. reduktionsmålet, men det kræver at der investeres i modning og skalering af teknologierne. Hvis det skal lykkes at gå fra potentiale til sparet CO₂e skal teknologierne op i skala og ned i pris.

Omstillingsprocessen hen mod en klimaneutral økonomi er omkostningsfuld, og Fonden for Retfærdig Omstilling kan ikke løfte hele omstillingsprocessen i hhv. Nord- og Sydjylland, men alene medvirke hertil. Den danske indsats for Fonden for Retfærdig Omstilling er i den forbindelse målrettet tiltag, der understøtter udvikling, implementering og skalering af nye innovative grønne løsninger, som kan bidrage til at indfri 70 pct.-målsætningen i 2030. Denne prioritering af Fonden for Retfærdig Omstilling understøtter udvalgte politiske initiativer, som vurderes at give den største effekt i forhold til at understøtte en retfærdig omstilling i hhv. Nord- og Sydjylland. Samtidigt, skal Fonden for Retfærdig Omstilling understøtte hele den erhvervmæssige værdikæde, der skal forme den fremtidige danske styrkeposition inden for grønne teknologier, samt sikre at virksomhederne i Nord- og Sydjylland har den fornødne arbejdskraft til at løfte de opgaver som omstillingsprocessen afstedkommer.

Erhvervslivet i Nord- og Sydjylland har helt særlige udfordringer ifm. den grønne omstilling, der især berører olie- og gasindustrien, cementindustrien samt sten- og mineraluldsindustrien. Eksempelvis har Danmarks olie- og gasindustri direkte 10.000 fuldtidsbeskæftigede, hvoraf halvdelen er beskæftiget i Esbjerg.¹⁸ Med Nordsøaftalens udsigt til et stop for olie- og gasudvinding i Danmark¹⁹, vil der være akut behov for at udvikle nye forretningsområder, der kan sikre disse regioners økonomi og beskæftigelse. Indsatsen skal som følge heraf bidrage til udvikling af grønne teknologier som fx fangst-, lagring og anvendelse af CO₂ og Power-to-X ved at støtte innovations-, udviklings-, demonstrations- og skaleringsprojekter mv. som kan bidrage til at gøre nye teknologier mere markedsparate, hvilket indebærer brede erhvervs- og beskæftigelsesmæssige potentialer for Nord- og Sydjylland. Indsatsen skal ydermere understøtte initiativer der arbejder med at identificere og løse teknologiske, videns-, uddannelses-, og organisatoriske barrierer og flaskehalse for etablering af en CCUS-infrastruktur i Danmark.

SMV'ernes rolle er markant, når det kommer til udrulningen af grønne løsninger - fx installation af energiløsninger - og indeholder stort potentiale, når det gælder udvikling af nye grønne løsninger til markedet. Men mange SMV'er tøver med at få taget hul på de nye forretningsmu-

---

¹⁷ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2021) "Køreplan for et grønt Danmark": https://kefm.dk/Media/637687027970573761/Gr%C3%B8n_K%C3%B8replan-a.pdf

¹⁸ Danmarks Statistik: Fordeling af beskæftigede inden for olie- og gasudvindingsindustrien (2019).

¹⁹ Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet (2020) "Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet), Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti om fremtiden for olie- og gasudvinding i Nordsøen af 3. december 2020": [https://kefm.dk/Media/0/3/Nords%C3%B8aftale%20\(2\).pdf](https://kefm.dk/Media/0/3/Nords%C3%B8aftale%20(2).pdf)

ligheder inden for bæredygtige løsninger. Derudover fordrer den grønne omstilling nye og forbedrede kompetencer hos medarbejdere, ledere og bestyrelser både til at håndtere konkrete nye opgaver og nye EU-krav, samt kompetencer til at kunne træffe strategiske beslutninger, fx i forbindelse med omstilling af produkter. Indsatsen skal derfor bidrage til at understøtte den grønne omstilling i danske SMV'er bredt set, så flere bliver mere cirkulære, ressource- og energieffektive og derigennem mere konkurrencedygtige – og samtidigt sikre, at SMV'erne er i besiddelse af de fornødne kompetencer.

Omstilling til cirkulær økonomi er en nødvendighed for at nå de klimamål, som Danmark har forpligtet sig til. Indsatsen skal derfor understøtte en mere cirkulær økonomi. Et eksempel i en dansk kontekst er udviklingen af brun bioraffinering som fx pyrolyse, der kan være et element i at skabe en mere cirkulær og grøn økonomi, fordi det muliggør synergi mellem teknologier og en øget anvendelse af sidestrømme samt bedre udnyttelse af det eksisterende råvaregrundlag samtidig med, at det har et stort klimapotential. Fagbevægelsens Hovedorganisation (2020) har peget på, at udvikling og opskalering af brun bioraffinering har potentiale til at kunne at generere 7.000 årsværk.

Indsatsen skal endvidere bidrage til realiseringen af regeringens lokale erhvervsfyrtårne i hhv. Nord- og Sydjylland. Konkret skal indsatsen understøtte realiseringen af Vækstteam Nordjyllands anbefalinger, hvis ambition er at fange, genbruge eller lagre CO₂ fremfor at udlede den og at producere fremtidens grønne brændstoffer og andre produkter med indfanget CO₂ og brint – og realiseringen af Vækstteam Sydjyllands anbefalinger, hvis ambition er, at Sydjylland skal være en international, grøn energimetropol, at udvikle, teste og demonstrere fremtidens grønne teknologier og sektorkoblingsløsninger, herunder ift. PtX og integrerede energisystemer.

Indsatsen ift. de lokale erhvervsfyrtårne komplementerer Regionalfonden og Socialfonden Plus, og Erhvervsstyrelsen har som forvaltningsmyndighed ansvaret for koordinationen på tværs af de tre fonde. Investeringerne i udviklingen af nye innovative grønne nøgleteknologier vil endvidere give synergimuligheder i forhold til den statslige investering i national opbygning af CCS- og PtX-kompetencer i regi af Innovationsfonden, Det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP) samt de godkendte teknologiske serviceinstitutter (GTS). I forbindelse med udmøntning af midlerne fra Fonden for Retfærdig Omstilling vil Danmark også - hvor det er relevant - tilstræbe synergi med EU's forsknings- og innovationsprogram Horizon Europe.

Det er endvidere centralt for indsatsen at understøtte, at den fornødne arbejdskraft med de fornødne kompetencer, som investeringerne i den grønne omstilling fordrer, er til stede. Indsatsen kan i den forbindelse bl.a. understøtte tiltag hvor der arbejdes med tilpasning og videreudvikling af det offentlige kompetenceudviklings- og videreuddannelsessystem mhp. at sikre opkvalificering af den eksisterende arbejdsstyrke, herunder både faglærte og ufaglærte; efteruddannelse og opkvalificering af ledere og medarbejdere.

For at nå i mål med regeringens og EU's ambitiøse klimamål samt for at bidrage til en retfærdig omstilling opereres der i programmet således med 5 tiltag af strategisk betydning:

1. Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne
2. Teknologi- og forretningsudvikling inden for CCS og Power-to-X
3. Bedre vilkår for grøn omstilling i smv'er.
4. Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse
5. Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og – lagring (CCUS)

Rådgivning:

Tilskud til virksomheders indkøb af rådgivning. Rådgivningen skal hjælpe virksomhederne med at identificere forretningsmæssige potentialer og konkrete værktøjer i forbindelse med fx udbudsprocesser, for at sikre, at SMV'erne inddrages i at levere produkter og services til demonstrationsprojekter inden for fangst, anvendelse og lagring af CO₂ og Power-to-X. Rådgivningen skal endvidere understøtte virksomhederne i at anvende nye forretningsmodeller, og hjælpe virksomhederne med at vurdere, hvordan deres løsninger lever op til gældende reguleringer.

Virksomheder kan desuden få rådgivning om brug af konkrete værktøjer, der kan dokumentere og bidrage til virksomhedens grønne omstilling, fx brug af standarder, mærker og beregning af klimaaftryk, ligesom rådgivningen kan støtte samarbejde mellem virksomheder.

Investeringsstøtte:

Tilskud til anlægsinvesteringer, indkøb af udstyr, teknologi, certificeringer, mv. Direkte tilskud til virksomheders indkøb af konkret teknologi - fx automatiseringsløsninger, software, grønne løsninger, maskiner mv. Der kan også gives støtte til certificering, know-how, patenter mv. Der kan endvidere gives tilskud til investeringer i forsknings- og innovationsaktiviteter, digital innovation og bygge- og anlægsarbejde. Listen er ikke udtømmende.

Forskning og udvikling: Tilskud til forsknings- og innovationsaktiviteter

Støtte til forskning- og udviklingsaktiviteter, herunder projekter der fx undersøger og udvikler mere omfattende processer og komponenter som er relateret til produktion af fremtidens nøgleteknologier. Dette kan fx være mellem virksomheder og videninstitutioner.

Forprojekter: Feasibility studies, proof-of-principle

Tilskud til foranalyser, fx For-projekterne skal fx understøtte de første faser af et større anlægsprojekt. Endvidere ydes der tilskud til for-projekter hvor SMV'erne kan få undersøgt uafprøvede processer, koncepter og produkter.

Kompetenceudvikling:

Kompetenceudvikling af medarbejdere i samarbejde med andre virksomheder inden for udvalgte områder, som bidrager til at realisere virksomhedens potentiale, såsom lavemissionsøkonomi, ressourcegenanvendelse, klimatilpasning, automatisering/digitalisering og internationalisering.

Systematisk opkvalificering og/eller omskoling af medarbejdere, især ufaglærte, til nye jobfunktioner og teknologier, fx i forbindelse med større, strategiske grønne eller digitale omstillingsprocesser eller nye fokusområder, via identifikation af kompetencebehov, kompetencerådgivningsforløb, eller kompetencevurdering af uddannelsesforløb, fx i regi af uddannelsesinstitutioner og centre, klynger og brancheorganisationer mv.

Ledelse:

Tilskud til styrkelse af ledelseskompetencer i SMV'er med vækst-/omstillingsambitioner, fx via netværk, mentorordninger, efteruddannelse og chef-til-lejeordninger.

Kompetencetilførsel:

Tilknytning af personer, fx ledige med mellemlang eller lang videregående uddannelse, til konkrete udviklingsopgaver i private virksomheder, herunder facilitering, modning og netværk af

virksomheder og højtuddannede i forbindelse med matchning, der fx kan bibringe virksomheden grønne og digitale kompetencer.

De vigtigste målgrupper

Målgruppen er både små, mellemstore og store virksomheder og iværksættere eller andre relevante aktører, herunder videninstitutioner, klynger, erhvervshuse, kommuner m.v.

Virksomhederne kan både være operatør (ansøger) eller deltager i et partnerskab. Indsatsen giver mulighed for, at virksomheder kan søge direkte, i partnerskaber eller fx i konsortier af virksomheder og videninstitutioner.

Store virksomheder kan medvirke i udvikling- og forskningsaktiviteter, i én til én-samarbejder, medvirke i bredere samarbejder og styrke økosystemet omkring de deltagende SMV'er. De store virksomheder kan enten indgå som økonomisk partner i projektet, være operatør eller indkøbes som eksterne leverandører. Store virksomheder indgår i projekter under hensyntagen til statsstøtteregele.

Store virksomheder og virksomheder, der er omfattet af Unionens emissionshandelssystem, kan ikke opnå støtte til produktive investeringer.

Virksomheder fra primærsektoren kan deltage i projekter, hvis projektet involverer samarbejde mellem disse virksomheder og virksomheder fra andre sektorer. Primærsektoren kan ikke være fokus for indsatsen, og virksomheder fra primærsektoren kan ikke være eneste målgruppe for indsatserne.

Der er ikke identificeret særlige udfordringer for ligestilling, inklusion og forskelsbehandling for denne prioritet. Alle projekter skal overholde gældende ret, jf. de horisontale grundforudsætninger. Ansøger skal i ansøgningen om midler redegøre for overholdelse af de horisontale principper. Projektansøgninger sagsbehandles af forvaltningsmyndigheden efter en tjekliste, hvor det bl.a. kontrolleres, om projektets aktiviteter overholder principper om ligebehandling. Den danske lovgivning, der udmønter programmerne under ESI-fondene, vil fastsætte betingelserne for at modtage støtte. Ansøgninger til ESI-fondene kan sendes til de relevante myndigheder, der er indgang til fondene. Erhvervsstyrelsens hjemmesider overholder de gældende danske regler om tilgængelighed for handicappede.

Ikke-diskrimination og tilgængelighed for personer med handicap er et generelt princip i det danske samfund, og der findes danske retsregler om forskelsbehandling og tilgængelighed, som projekterne skal overholde, jf. de horisontale grundforudsætninger. I henhold til dansk lov er der forbud mod forskelsbehandling på grund af køn for enhver arbejdsgiver, myndighed og organisation inden for offentlig forvaltning og almen virksomhed.

Bestemmelserne i dansk lovgivning vurderes at være tilstrækkelige til at sikre ligebehandling. Af disse årsager vurderes det ikke relevant at opstille yderligere bestemmelser herom i regionalfondsprogrammet eller særlige monitorerings- eller evalueringstiltag, som går videre end kravene i Europa-Kommissionens evalueringsguide.

Offentlige myndigheder skal derudover overholde FN's handicapkonvention, der fx omtaler universelt design og tilgængelighed til ikke alene bygninger, men til produkter og tjenesteydelser i bred forstand. Ingen ansøger vil på grundlag af køn, race eller etnisk oprindelse, religion

eller tro, handicaps, alder eller seksuel orientering blive forhindret i at ansøge om og opnå støtte under Fonden for Retfærdig Omstilling.

Vurderes flere ansøgninger at være af samme kvalitet i øvrigt, skal der gives prioritet til ansøgninger, der bedst tilgodeser hensynene til lige muligheder og ikke-diskrimination.

Angivelse af de specifikke målområder, herunder den planlagte anvendelse af territoriale redskaber

Der er ikke planlagt anvendelse af territoriale redskaber.

Interregionale og tværnationale aktioner

Indsatser under FRO kan også understøtte virksomheder, der i forbindelse med grøn omstilling og overgangen til cirkulær økonomi har behov for at øge et globalt udsyn, internationale værdikæder og internationalisering. Øget internationalisering kan være nødvendig og vigtig for virksomhederne i en cirkulær omstilling og for at styrke konkurrenceevnen hos virksomhederne.

Alle danske regioner deltager i grænseoverskridende og tværnationale programmer, hvilket giver mulighed for, at virksomheder m.fl. fra alle danske områder omfattet af Fonden for Retfærdig Omstilling har mulighed for at deltage i projekter under disse programmer.

Påtænkt anvendelse af finansielle instrumenter

Støtten ydes som tilskud, da dette er mest efterspurgt blandt danske virksomheder for at komme i gang med eller videre med den grønne omstilling. Via tilskud er det også muligt at reducere virksomhedernes risiko ved private investeringer og tilbyde dem samarbejdskonstellationer og faciliterede indsatser, som kan fremme deres grønne omstilling. Usikkerhed om gevinsten fremhæves af mange virksomheder som en primær barriere for, at de ikke investerer mere i grøn omstilling.

Indikatorer

Tabel 2: Outputindikatorer

Specifik målsætning	ID	Indikator	Måleenhed	Delmål (2024)	Mål (2029)
FROs specifikke målsætning	RCO01	Virksomheder, der har modtaget støtte (herunder: mikrovirksomheder, små, mellemstore og store virksomheder)	Virksomheder	1.100	3.500
FROs specifikke målsætning	RCO02	Virksomheder, der har modtaget støtte i form af tilskud	Virksomheder	1.100	3.500
FROs specifikke målsætning	RCO10	Virksomheder, der samarbejder med forskningsinstitutioner	Virksomheder	100	400
FROs specifikke målsætning	EECO11	Samlet antal deltagere	Personer	1.800	10.200
FROs specifikke målsætning	PO1	Investeringer i udstyr og anlæg til fremme af grøn omstilling	EUR	10.737.000	34.160.000
FROs specifikke målsætning	PO2	Antal analyser og forprojekter, som er støttet	Antal rapporter	30	90

Reference: artikel 22, stk. 3, litra d), nr. ii), i forordningen om fælles bestemmelser

Tabel 3: Resultatindikatorer

<i>Specifik målsætning</i>	<i>ID</i>	<i>Indikator</i>	<i>Måleenhed</i>	<i>Referencescenarie eller -værdi</i>	<i>Referenceår</i>	<i>Mål (2029)</i>	<i>Datakilde</i>	<i>Bemærkninger</i>
FROs specifikke målsætning	RCR01	Skabte job i enheder, der har modtaget støtte	Årlig fuldtids ansatte	0	2021	1.400	CVR-regi-ster	Fælles resultatindikator
FROs specifikke målsætning	RCR02	Private investerings, som svarer til offentlig støtte (herunder tilskud og finansielle instrumenter)	EUR	0	2021	42.705.102	Monitore-ring	Fælles resultatindikator
FROs specifikke målsætning	RCR03	SMV'er, der indfører produkt- eller procesinnovation	Virksomheder	0	2021	30	Monitore-ring	Fælles resultatindikator
FROs specifikke målsætning	RCR29	Skønnet drivhusgasemission	Tons CO2-ækvivalenter pr. år, ghg. protokol	1.168.000	2020	885.000	Klimakompas 2.0	Fælles resultatindikator
FROs specifikke målsætning	PR1	Antal virksomheder, der har udviklet koncep-	Virksomheder	0	2021	170	Monitore-ring	Programfastsat resultatindikator

Specifik målsætning	ID	Indikator	Måleenhed	Referencescenarie eller -værdi	Referenceår	Mål (2029)	Datakilde	Bemærkninger
		ter til nye produkter eller løsninger						
FROs specifikke målsætning	PR2	Antal deltagere, der opnår uformelle kvalifikationer umiddelbart efter deltagelsen	Personer	9.800	2021	9.800	Monitring	Programfastsat resultatindikator
FROs specifikke målsætning	PR3	Antal deltagere, der er fastholdt i beskæftigelse seks måneder efter deltagelsen	Personer	8.100	2021	8.100	Monitring	Programfastsat resultatindikator

Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype

Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde

Prioritet	Specifik målsætning	Fond	Regionskategori	Kode	Beløb (EUR)
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	002. Investering i anlægsaktiver, herunder forskningsinfrastruktur, i små og mellemstore virksomheder (herunder private forskningscentre), der er direkte forbundet med forsknings-og innovationsaktiviteter	2.989.357

<i>Prioritet</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	004. Investering i anlægsaktiver, herunder forskningsinfrastruktur, i offentlige forskningscentre og højere læreanstalter, der er direkte forbundet med forsknings- og innovationsaktiviteter	2.989.357
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	0012. Forsknings- og innovationsaktiviteter i offentlige forskningscentre, højere læreanstalter og kompetencecentre, herunder netværksaktiviteter (industriel forskning, eksperimentel udvikling, gennemførlighedsundersøgelser)	8.541.020
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	010. Forsknings- og innovationsaktiviteter i SMV'er, herunder netværksaktiviteter	11.543.625
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	011. Forsknings- og innovationsaktiviteter i store virksomheder, herunder netværksaktiviteter	9.395.973
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	021. Erhvervsudvikling og internationalisering for SMV'er, herunder produktive investeringer	11.103.327
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	030. Forsknings- og innovationsprocesser, teknologioverførsel og samarbejde mellem virksomheder med fokus på cirkulær økonomi	10.523.490
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	075. Støtte til miljøvenlige produktionsprocesser og ressourceeffektivitet i SMV'er	2.700.994

<i>Prioritet</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	146. Støtte til arbejdstagere, virksomheder og iværksættere til at tilpasse sig forandringer	12.811.531
1	FROs specifikke målsætning	FRO	Mere udviklede regioner	151. Støtte til voksenuddannelse (undtagen infrastruktur)	12.811.530

Tabel 5: Dimension 2 – finansieringsform

<i>Prioritet</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
1	RSO1.1	FRO	Mere udviklede regioner	01. Tilskud	85.410.204,00

Tabel 6: Dimension 3 – territorial gennemførelsesmekanisme og territorielt fokus

<i>Prioritet</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
1	RSO1.1	FRO	Mere udviklede regioner	33. Andre tilgange — Ingen territorial målretning	85.410.204,00

Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer

<i>Prioritet</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
1	Bidrag til grønne færdigheder og job og grøn økonomi	FRO	Mere udviklede regioner	01	25.623.061

Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO

<i>Prioritet</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
1	RSO1.1	FRO	Mere udviklede regioner	03. Kønsneutral	85.410.204,00

* I princippet bidrager 40 % til ESF+ til sponing af ligestilling. Der anvendes 100 %, når medlemsstaten vælger at anvende ESF+-forordningens artikel 6

Interventioner fra fondene

De relaterede aktionstyper

Generelt vil der være tale om at gennemføre de nødvendige aktiviteter som medlemsstaten er forpligtet til i henhold til nationale regler samt forordningerne, jf. den generelle forordnings afsnit VI om Forvaltning og Kontrol, art. 69, og kapitel II om Standard forvaltnings- og kontrolsystemer, hvor forvaltnings- (herunder betalingsfunktionen) og revisionsmyndighedens opgaver er beskrevet. Hertil kommer de opgaver, der i forordningen er beskrevet vedrørende evaluering, information, synlighed og kommunikation. Generelt kan der være tale om opgaver i tidligere, nuværende og kommende programmer, som kan støttes i henhold til forordningens art. 36.

Medlemsstaten er fx forpligtet til:

- At fastlægge udvælgelseskriterier og støtteberettigelsesregler.
- At udbyde midlerne i eventuelle ansøgningsrunder med henblik på at modtage ansøgninger.
- At gennemgå ansøgninger og udarbejde sagsfremstilling til Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling, så der kan foretages udvælgelse og indstilling til forvaltningsmyndigheden eller træffes afgørelse af forvaltningsmyndigheden selv uden indstilling fra Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling.
- At træffe afgørelse i sager, der er indstillet til støtte eller afslag.
- At tjekke indkomne projektrengskaber, herunder følge op på aktiviteter og milepæle, samt videreformidle tilskud til de endelige støttemodtagere.
- At vejlede ansøgere og støttemodtagere om regler, herunder statsstøtte- og udbudsregler, dokumentationskrav og forretningsgange.

- At vedligeholde og udvikle IT-systemer til brug for ansøgninger, sagsbehandling, økonomistyring, resultatmåling, information og kontrol af projekterne.
- At gennemføre kontrol, eventuelt med ekstern bistand, af de støttede projekter og de administrative systemer/myndigheder
- At støtte myndigheder eller andre, der får delegeret dele af forvaltningsopgaven, fx dele af arbejdet med information, vurdering og indstilling af ansøgninger, samt at følge op på og vurdering af resultater. Der kan også være tale om sekretariatsbistand til udvalg, der lokalt arbejder med projektstrategier/-idéer, eller øge kapaciteten hos andre i partnerskabet, hvis der opstår behov.
- At udarbejde materiale til de obligatoriske gennemførelses- og årsrapporter, herunder materiale til årsmøde med Europa-Kommissionen.
- At sekretariatsbetjene Overvågningsudvalget og Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling vedrørende gennemførelsen af programmet.
- At følge op på og om nødvendigt anmode om ændringer i programmet eller planlægge og drøfte indhold for programmer i kommende programperioder.
- At revidere evalueringsplanen og sikre støtte til og gennemførelse af evalueringer

Udgifterne vil bl.a. omfatte løn, ekstern konsulentbistand, udgifter til møder, seminarer, konferencer og lignende, udgifter til kurser og uddannelse, rejser og ophold, indkøb af materialer og udstyr, herunder IT-udstyr, samt yderligere driftsudgifter.

Forvaltningsmyndighedens indkøb er omfattet af regeringens strategi *Grønne indkøb for en grøn fremtid (2020)*. Strategiens initiativer bidrager til regeringens arbejde med FN's verdensmål. Blandt andet anvendes miljømærker, som stiller krav til bæredygtig produktion. Forvaltningsmyndigheden har fokus på energieffektivitet ved brug af totalomkostningsværktøjer.

De vigtigste målgrupper i forhold til teknisk bistand

Målgruppen for støtten til teknisk bistand er forvaltnings- og revisionsmyndigheden.

Indikatorer

Tabel 2: Outputindikatorer

<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>ID</i>	<i>Indikator</i>	<i>Måleenhed</i>	<i>Delmål (2024)</i>	<i>Mål (2029)</i>
FRO	Mere udviklede regioner	6.1	Fuldtidsansatte medarbejdere	Medarbejdere	10	70

<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>ID</i>	<i>Indikator</i>	<i>Måleenhed</i>	<i>Delmål (2024)</i>	<i>Mål (2029)</i>
FRO	Mere udviklede regioner	6.2	Antal case-historier om støttede projekter	Historier	20	80

Vejledende opdeling af de programmerede EU-midler pr. interventionstype

Tabel 4: Dimension 1 — interventionsområde

<i>Prioritet</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
2	FRO	Mere udviklede regioner	179. Oplysning og kommunikation	177.938,00
2	FRO	Mere udviklede regioner	180. Forberedelse, gennemførelse, overvågning og kontrol	3.024.945,00
2	FRO	Mere udviklede regioner	181. Evaluering, undersøgelser og dataindsamling	355.876,00
2	I alt			3.558.759,00

Tabel 7: Dimension 6 – sekundære ESF+-temaer

<i>Prioritet</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
------------------	-------------	------------------------	-------------	--------------------

Tabel 8: Dimension 7 — ligestilling mellem kønnene under ESF+*, EFRU, Samhørighedsfonden og FRO

<i>Prioritet</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
2	FRO	Mere udviklede regioner	03. Kønsneutral	3.558.759,00

<i>Prioritet</i>	<i>Fond</i>	<i>Regionskategori</i>	<i>Kode</i>	<i>Beløb (EUR)</i>
2	I alt			3.558.759,00

* I princippet bidrager 40 % til ESF+ til spring af ligestilling. Der anvendes 100 %, når medlemsstaten vælger at anvende ESF+-forordningens artikel 6

3. Finansieringsplan

Finansielle bevillinger pr. år.

Tabel 10: Finansielle bevillinger pr. år

<i>Fond</i>	<i>Regionskate- gori</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>		<i>2027</i>		<i>I alt</i>
							Finansiel be- villing uden fleksibilitets- beløb	Fleksibilitets- beløb	Finansiel be- villing uden fleksibilitets- beløb	Fleksibilitets- beløb	
FRO	Mere udvik- lede regioner	0,00	31.461.723,00	31.967.092,00	6.870.998,00	6.982.217,00	2.892.805,00	2.892.805,00	2.950.661,00	2.950.661,00	88.968.963,000
I alt FRO		0,00	31.461.723,00	31.967.092,00	6.870.998,00	6.982.217,00	2.892.805,00	2.892.805,00	2.905.661,00	2.905.661,00	88.968.963,00
I alt		0,00	31.461.723,00	31.967.092,00	6.870.998,00	6.982.217,00	2.892.805,00	2.892.805,00	2.905.661,00	2.905.661,00	88.968.963,00

Samlet finansiel bevilling pr. fond og national medfinansiering

Tabel 11: Samlet finansiel bevilling pr. fond og national medfinansiering

Politisk målsætning/FRO's specifikke målsætning nummer eller teknisk bistand	Prioritet	Beregningsgrundlag for EU-støtten	Fond	Regionskategorier*	EU-bidrag (a)=(g)+(h)	Fordeling af EU-bidrag		Nationalt bidrag (b)=(c)+(d)	Vejledende fordeling af det nationale bidrag		I alt (e) = (a)+(b)	Medfinansierings-sats (f) = (a)/(e)
						Minus fleksibilitet (g)	Fleksibilitetsbeløb (h)		Offentlig (c)	Privat (d)		
FRO	1	I alt	FRO	Mere udviklede regioner	85.410.204,00	79.800.477,00	5.609.727,00	85.410.204	42.705.102,00	42.705.102,00	170.820.409,00	50,00
TA36(4)	2	I alt	FRO	Mere udviklede regioner	3.558.759,00	3.325.020,00	233.739,00	3.558.759,00	3.558.759,00		7.117.517,00	50,00%
I alt			FRO	Mere udviklede regioner	88.968.963,00	83.125.497,00	5.843.466,00	88.968.963,00	46.263.861,00	42.705.102,00		50,00%
Samlet beløb					88.968.963,00	83.125.497,00	5.846.466,00	88.968.963,00	46.263.861,00	42.705.102,00	177.937.926,00	50,00%

* For EFRU: mindre udviklede regioner, overgangsregioner, mere udviklede regioner og, hvis det er relevant, særlig tildeling til regioner i den yderste periferi og nordlige tyndtbefolkede regioner. For ESF+: mindre udviklede regioner, overgangsregioner, mere udviklede regioner og, hvis det er relevant, supplerende tildeling til regioner i den yderste periferi. For Samhørighedsfonden: ikke relevant. For teknisk bistand afhænger regionskategorierne af den valgte fond.

** Angiv de samlede midler fra FRO, herunder supplerende støtte overført fra EFRU og ESF+. Tabellen inkluderer ikke beløb i henhold til artikel 7 i FRO-forordningen. I tilfælde af teknisk bistand finansieret af FRO bør FRO-midlerne opdeles i midler vedrørende artikel 3 og 4 i FRO-forordningen. For så vidt angår artikel 4 i FRO-forordningen er der ikke noget fleksibilitetsbeløb

4. Grundforudsætninger

Tabel 12: Grundforudsætninger

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
1. Effektive mekanismer til overvågning af markedet for offentlige udbud			ja	<p>Der er indført overvågningsmekanismer, som dækker alle offentlige kontrakter og udbud heraf under fondene i overensstemmelse med EU's lovgivning om offentlige udbud. Kravet omfatter:</p> <p>1. Ordninger til sikring af indsamling af effektive og pålidelige data om offentlige udbudsprocedurer over EU-tærsklerne i henhold til rapporteringsforpligtelserne i artikel 83 og 84 i direktiv 2014/24/EU og artikel 99 og 100 i direktiv 2014/25/EU</p>	Ja	<p>Der henvises til:</p> <p>Den ansvarlige myndigheds hjemmeside om udbud: https://www.kfst.dk/udbud/</p> <p>Udbudsdirektivets implementering i dansk ret ved udbudsloven: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2015/1564</p>	<p>Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Alle tilskud fra fonden gives på betingelse af, at støttemodtageren overholder udbudsreglerne samt de overordnede principper om gennemsigtighed, ligebehandling og sparsommelighed.</p> <p>Forvaltningsmyndigheden har løbende fokus på at sikre oplysning om reglerne for udbud, så støttemodtagerne forstår og overholder reglerne. Hvis det skønnes fornødent for støttemodtager at hyre ekstern bistand – eller opnå yderligere kompetencer - til at gennemføre et udbud, vil udgifter hertil være støtteberettigede under de danske programmer.</p> <p>Forvaltningsmyndigheden kontrollerer, at støttemodtagerne har opfyldt gældende udbudsregler, inden tilskud udbetales, herunder krav i CPR-forordningen. I den forbindelse skal alle projekter ved anmodninger om udbetaling afrapportere</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>data om eventuelle eksterne indkøb inkluderet i de støtteberettigede udgifter, der anmodes om udbetaling på baggrund af.</p> <p>Forvaltningsmyndigheden har et dedikeret team til varetagelse af udbudsretlige spørgsmål, som står til rådighed for alle medarbejdere i forvaltningsmyndigheden.</p> <p>Implementering og opretholdelse af udbudsloven på nationalt plan varetages af Konkurrence- og Forbrugsstyrelsen, herunder art. 83 og 84 i direktiv 2014/24/EU og art. 99 og 100 i direktiv 2014/25/EU. Alle bestemmelser er fuldt implementeret i dansk ret og danner dermed basis for udmøntningen af udbudsreglerne i Danmark, herunder også indkøb foretaget under fondene.</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
				<p>2. Ordninger til sikring af, at dataene som minimum omfatter følgende elementer:</p> <p>a. Konkurrencens kvalitet og intensitet: navnene på den vindende tilbudsgiver, antal oprindelige tilbudsgivere og kontraktmæssig pris</p> <p>b. Oplysninger om den endelige pris efter indgåelsen og om deltagelse af SMV'er som direkte tilbudsgivere, hvor de nationale systemer leverer sådanne oplysninger</p>	ja	www.udbud.dk	<p>Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har bl.a. via platformen www.udbud.dk mulighed for at oplyse om den generelle dokumentation for gennemførelse af offentlige indkøb.</p> <p>Ud over den data, der er tilgængelig via de nationale konkurrencemyndigheders databaser, sørger forvaltningsmyndigheden selv for at indhente dokumentation relateret til gennemførte udbud under fondene. Støttemodtagere skal kunne dokumentere det fulde kontrolspor for den vindende tilbudsgiver, herunder kontrakter og komplet tilbudsmateriale. Dertil kræves overblik over tilbudsevaluering samt dokumentation for indkomne tilbud. Data indsamles i det samme it-system, som anvendes til projekternes øvrige af-rapportering af udgifter og resultater. Data om eksterne indkøb omfatter bl.a. data om indkøbets karakter, udgiftens størrelse, dato for indkøbet, leverandørens CVR-nummer osv.</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>Afrapportering sker via elektronisk rapporteringssystem, hvori relevant data gøres tilgængelig.</p> <p>Forvaltningsmyndigheden foretager løbende overvågning af samlede kontraktværdier med henblik på at sikre overholdelse af udbudslovens bestemmelser, herunder ligebehandling blandt tilbudsgivere.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet at være opfyldt.</p>
				3. Ordninger til sikring af de kompetente nationale myndigheds overvågning og analyse af dataene i overensstemmelse med artikel 83, stk. 2, i direktiv 2014/24/EU og artikel 99, stk. 2, i direktiv 2014/25/EU	ja	https://www.kfst.dk/ https://www.kfst.dk/udbud/vejledninger-og-analyser/	Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er ressortansvarlig for udbudsreglerne og er derfor den myndighed, der overvåger anvendelsen heraf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen overvåger løbende udbudsområdet og offentliggør både vejledninger og analyser på hjemmesiden. Overvåg-

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							ningen gælder også indkøb foretaget under fondene, da udbudslovens regler også her finder anvendelse.
				4. Ordninger til at gøre resultaterne af analysen tilgængelige for offentligheden i overensstemmelse med artikel 83, stk. 3, i direktiv 2014/24/EU og artikel 99, stk. 3, i direktiv 2014/25/EU	Ja	https://www.kfst.dk/ https://statensindkob.dk/	<p>Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen overvåger generelt markedet for offentlige udbud, herunder også de indkøb der indgår i strukturfondsstøttede projekter, da de er underlagt de almindelige bestemmelser i udbudsloven. Der stilles generelt information om overvågning til rådighed for offentligheden, og information kan vederlagsfrit hentes via hjemmesiden. Herudover udarbejder Statens Rådgivningsenhed diverse værktøjer for alle, der arbejder med indkøb i staten.</p> <p>Oplysninger om overholdelse er både indeholdt i Danmarks årlige monitoreringsrapport og er også oplyst Kommissionen i forbindelse med deltagelsen i Europa-Kommissionens arbejdsgruppe EXPP</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							(Commission Government Expert Group on Public Procurement).
				5. Ordninger til sikring af, at alle oplysninger, der peger på formodet ulovlig samordning af tilbudsgivning, bliver videreformidlet til de kompetente nationale myndigheder i overensstemmelse med artikel 83, stk. 2, i direktiv 2014/24/EU og artikel 99, stk. 2, i direktiv 2014/25/EU	Ja	https://www.kfst.dk/ https://naevneneshus.dk/startdin-klage/klagenaevnet-for-udbud/aarsberetninger/	<p>Den danske implementering vurderes at være i overensstemmelse med direktivet, og kriteriet vurderes opfyldt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er ressortansvarlig for udbudsreglerne og er derfor den myndighed, der overvåger anvendelsen heraf. Herudover overvåger Rigsrevisionen også overholdelsen af reglerne. Der er generelt mulighed for at klage til Ombudsmanden, Ankestyrelsen og Klagenævnet for Udbud.</p> <p>Sidstnævnte er den officielle klageinstans for EU-udbud i Danmark - klagenævnets afgørelser og praksis sætter retning for forvaltningsmyndighedens arbejde.</p> <p>Forvaltningsmyndighederne har opsat faste procedurer for kontroller af støttemodtagernes overholdelse af gældende udbudsregler, inden tilskud udbetales, herunder også håndtering af potentielt</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							svig. Der benyttes i den forbindelse IT-systemer til at udvælge stikprøver i legalitetskontrollen, og konkrete mistanker kommunikerer videre til rette myndigheder af forvaltningsmyndigheden.
2. Redskaber og kapacitet til effektiv anvendelse af statsstøttereglerne			ja	Forvaltningsmyndighederne har redskaber og kapacitet til at verificere overholdelsen af statsstøttereglerne: 1. For kriseramte virksomheder og virksomheder, der er pålagt et påbud om tilbagebetaling.	Ja		Hver ansøgning vurderes, om den er omfattet af statsstøttereglerne, herunder om gruppefritagelsesforordningen kan anvendes til at fritage støtte fra anmeldelsespligten og om en virksomhed er i vanskeligheder. I ansøgning om støtte skal angives en række oplysninger af relevans for håndtering af statsstøttereglerne, herunder oplysninger om ansøgers likviditet, omsætning og antal medarbejdere. Såfremt støtten ydes i overensstemmelse med gruppefritagelsesforordningen, erklærer støttemodtager sig ved tro og love på, at virksomheden ikke er i vanskeligheder som defineret i gruppefritagelsesens artikel 2, nr. 18). Forvaltningsmyndigheden efterprøver som led i den administrative verifikation stikprøvekontrol af oplysningerne i erklæringerne, herunder blandt

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>ved hjælp af det centrale virksomhedsregister (CVR).</p> <p>Med hensyn til iagttagelsen af reglerne om tilbagebetaling af ulovligt ydet statsstøtte skal ligesom det i ansøgningen skal angives/erklæres, at ansøger eller partnere ikke skylder at tilbagebetale støtte, som er ydet i strid med reglerne om det indre marked. Oplysningerne angives ved selvdeklarering og kontrolleres eventuelt ved stikprøve af forvaltningsmyndigheden ved anmodning om relevant materiale fra tilsagnshaver eller virksomheden og ved søgning i DG Konkurrencens sagsdatabase.</p> <p>Det anføres i alle tilsagn, hvilke statsstøttereferer der administreres efter.</p> <p>Hovedsageligt gives statsstøtte til de enkelte virksomheder ikke som forskud, hvorved forvaltningsmyndigheden i implementeringen af programmet kan undersøge overholdelse af statsstøttereferer, herunder betingelserne for at opnå</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							<p>statsstøtte, førend der udbetales midler. Forvaltningsmyndigheden foretager stikprøvekontrol af de oplysninger om støtens omfang, som indrapporteres af tilsgangshaver for hver enkelt virksomhed, der modtager støtte.</p> <p>Konstateres det, at tilskud er ydet i strid med statsstøttereglerne, skal den danske stat indkræve den ulovlige støtte hos støttemodtageren.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet at være opfyldt.</p>
				2. Gennem adgang til ekspertrådgivning og vejledning vedrørende statsstøtte fra statsstøtteeksperter i lokale eller nationale organer.	ja	<p>Tjekliste for statsstøttevurdering em.dk/media/11923/06-21-statsstoettetjeklisten.pdf</p> <p>Håndbog for statsstøttevurdering</p>	<p>Forvaltningsmyndigheden har løbende fokus på kompetenceudvikling af medarbejdere med henblik på at sikre opdateret viden om statsstøttereglerne, herunder også juridiske medarbejdere med specialiseret viden.</p> <p>I Erhvervsministeriet er en særlig afdeling for statsstøtte (Statsstøttesekretaria-</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
						em.dk/media/11922/01-12-statssttehdnog-2017docx.pdf	<p>tet). Statsstøttesekretariatet hjælper forvaltningsmyndigheden i forbindelse med information om nye statsstøtteregler, ligesom enheden bistår forvaltningsmyndigheden i implementeringen af reglerne. Statsstøttesekretariatet stiller desuden en tjekliste og håndbog til rådighed, som løbende ajourføres og opdateres til nye retningslinjer og forordninger. Næste revision ventes efter offentliggørelsen af den reviderede gruppefritagelsesforordning.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet at være opfyldt</p>
3. Effektiv gennemførelse og anvendelse af chartret om grundlæggende rettigheder				<p>Der er indført effektive mekanismer til at sikre overholdelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder, som omfatter:</p> <p>1. Ordninger til sikring af, at de programmer, der støttes af fondene, og gennemførelsen heraf overholder de relevante bestemmelser i chartret</p>	Ja	<p>Lov om Institut for Menneskerettigheder – Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution:</p> <p>https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/553</p> <p>Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet:</p>	<p>Overvågningsudvalget godkender udvælgelsesprocedure for operationer. Procedurer for udvælgelse skal være ikkediskriminerende, inklusive og gennemsigtige, og de udvalgte operationer skal være i overensstemmelse med de horisontale principper. Overvågningsudvalget kan fremsætte henstillinger til forvaltningsmyndigheden.</p> <p>Den Europæiske Unions Charter om Grundlæggende Rettigheder (herefter Chartret) er bindende EU-ret, jf. TEU art.</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
						<p>https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1001</p> <p>Lov om ligestilling af mænd og kvinder: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1147</p> <p>Lov om lige løn til mænd og kvinder: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2019/156</p>	<p>6, stk. 1. Danske myndigheder er derfor forpligtet til at overholde Chartret, når de forvalter inden for EU-rettens område jf. Chartret artikel 51, stk. 1.</p> <p>Forvaltningsmyndighederne i Danmark er gennem den danske lovgivning (særligt offentlighedsloven nr. 145 af 24/02/2020 og forvaltningsloven nr. 433 af 22/04/2014) med til at gennemføre EU-Chartret om de grundlæggende rettigheder. Charteret skal altså overholdes i alle faser: programmering, gennemførelse og evaluering.</p> <p>Overholdelsen af Chartret sikres navnlig gennem adgang til uafhængig og upartisk domstolskontrol med myndighedernes forvaltning, jf. grundloven § 63. Således kan alle administrative afgørelser indbringes for de nationale domstole med henblik på at prøve lovligheden af afgørelsen, herunder i henhold borgernes grundlæggende rettigheder.</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							<p>Danske forvaltningsmyndigheder vurderes at have et ligestillingsaspekt i alle deres politikker og aktiviteter.</p> <p>Personlige forhold – bortset fra alder, hvis ansøgningen kommer fra en person under 18 år - vil ikke indgå i vurderingen af en ansøgning. Alene forhold, der har betydning for gennemførelse af projektet eller overholdelse af ansøgnings- og tilsagnsbetingelserne, vil kunne indgå i vurderingen.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet opfyldt.</p>
				2. Ordninger for rapportering til overvågningsudvalget om tilfælde af operationer, der er støttet af fondene, og som ikke overholder chartret, og klager vedrørende chartret, der indgives i overensstemmelse med de ordninger, der er etableret i henhold til artikel 69, stk. 7.	Ja	<p>Lov om Ligebehandlingsnævnet</p> <p>https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1147</p> <p>https://ast.dk/naevn/ligebehandling-naevnet/alder-handicap-kon-etnisk-oprindelse-seksuel-orientering-ovrigt-grunde</p>	<p>Overvågningsudvalget for Fonden for Retfærdig Omstilling vil som et fast punkt til hvert møde blive orienteret én gang om året af forvaltningsmyndigheden om alle tilfælde vedrørende manglende overholdelse af Chartret. Udvalget vil i den forbindelse få oplysninger om klagens klagernes karakter og forvaltningsmyndighedens eller andre relevante myndigheders/organers reaktionsvurdering, aktioner og afgørelse af sagen, hvis en sådan foreligger. Forvaltningsmyndigheden henviser konkrete tilfælde af</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>diskrimination til Ligebehandlingsnævnet, hvortil den forurettede kan klage.</p> <p>Institut for Menneskerettigheder skal fremme menneskerettigheder og ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse. Institut for Menneskerettigheder vil deltage i overvågningsudvalget for for Fonden Retfærdig Omstilling</p> <p>Det følger af forvaltningsretten, at offentlige myndigheder ikke må diskriminere eller forskelsbehandle. Folketingets Ombudsmand har til opgave at kontrollere offentlige myndigheder og deres overholdelse af bl.a. forvaltningsretten. Ombudsmanden kan af egen drift tage sager op eller reagere på klager, hvis alle andre klagemuligheder er brugt.</p> <p>Det er et grundlæggende princip i forvaltningsretten, at afgørelser truffet af en myndighed kan påklages til en overordnet myndighed. Selvom klageadgangen</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>til en overordnet myndighed ved lovprincielt er afskåret, hvad angår forvaltningsmyndighedens afgørelser om støtteberettigelse mv., er det altid muligt at klage over f.eks. sagsbehandlingen eller brud på Chartret til vedkommende minister.</p> <p>Ligebehandlingsnævnet, og Folketingets Ombudsmand og i sidste ende få prøvet klagen hos domstolene. Ved afgørelser truffet efter delegation fra forvaltningsmyndigheden (som er hyppigt anvendt) er der klageadgang til forvaltningsmyndigheden som overordnet myndighed.</p> <p>En klage kan i hele programperioden indgives til forvaltningsmyndigheden på flere måder. Hvis en fysisk eller juridisk person ønsker at klage, kan det ske ved personligt fremmøde, telefonisk henvendelse (3529 1700), ved email til de@erst.dk eller ved brev til Erhvervsstyrelsen, Vejlsøvej 29, 8600 Silkeborg. Klageren kan orientere sig på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, hvor kontaktoplysningerne ligeledes fremgår. Der er intet krav til klagens indhold, hvilket er i</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>overensstemmelse med dansk forvaltningsrets krav til klager. Forvaltningsmyndigheden er ansvarlig for at oplyse sagen tilstrækkeligt, herunder oplyse, om der er tale om en klage og klagens emne, hvilket er i overensstemmelse med dansk forvaltningsrets officialprincip.</p> <p>Erhvervsstyrelsen tager notat af klagen, hvis denne fremføres mundtligt. Klagen journaliseres i forvaltningsmyndighedens ESDH-system. En medarbejder i forvaltningsmyndighedens juridiske afdeling tager stilling til klagens indhold og videreformidler klagen til rette instans, hvis klagen ikke kan eller skal behandles af forvaltningsmyndigheden.</p> <p>Kriteriet vurderes på den baggrund opfyldt.</p>
4. Gennemførelse og anvendelse af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD)				Indførelse af en national ramme for at sikre gennemførelsen af UNCRPD, som omfatter:	Ja	<p>De centrale love, som beskytter personer med handicap mod diskrimination i Danmark er:</p> <p> Lov om forbud mod forskelsbehandling på grund</p>	<p>Social- og Ældreministeriet er koordinerende ministerium for FN's handicapkonvention i Danmark og kontaktpunkt i centraladministrationen for forhold vedrørende gennemførelsen af konventionen</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
i overensstemmelse med Rådets afgørelse 2010/48/EF				1. Målsætninger med kvantificerbare mål, dataindsamling og overvågningsmekanismer		<p>af handicap uden for arbejdsmarkedet https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2018/688 og</p> <p>- Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2017/1001</p>	<p>i samarbejde med alle relevante ministerier og relevante organisationer på området.</p> <p>Definitionen af handicap i forskelsbehandlingslovene bygger på direktiv 2000/78 og på EU-Domstolens definition af "handicap" i relation til direktivet.</p> <p>Princippet om sektoransvar sætter, i samspil med Social- og Ældreministeriets koordinerende rolle, rammen om den danske implementering.</p> <p>Dette indebærer, at enhver offentlig myndighed, der udbyder en ydelse, en service eller et produkt, også er ansvarlig for, at ydelsen er tilgængelig for personer med handicap. Denne struktur sætter således rammen om dansk implementering af UNCRPD Artikel 9's grundlæggende princip om tilgængelighed.</p> <p>Der er endvidere en forpligtelse i lovgivningsarbejdet om, at alle ministerier m.v.</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							<p>skal vurdere, om ny lovgivning har indvirkninger på Danmarks internationale forpligtelser, herunder at al ny lovgivning skal være i overensstemmelse med UN-CRPD.</p> <p>Det Tværministerielle Embedsmandsudvalg om Handicapspørgsmål varetager med Social- og Ældreministeriet som formand, den koordinerende funktion i centraladministrationen med det formål at lette de tværgående indsatser på handicapområdet, jf. konventionens artikel 33, stk. 1, om national gennemførelse og overvågning.</p> <p>Jf. sektoransvarsprincippet kan følgende eksempler på arbejdet med mål, data og analyse heraf fremhæves:</p> <p>Social- og Ældreministeriet har siden 2016 arbejdet med en datastrategi på blandt andet handicapområdet, der har sikret bedre viden om, hvilke borgere med handicap der modtager hvilke indsatser og ydelser efter serviceloven og hvornår.</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							<p>Social- og Ældreministeriet udarbejder årlige Socialpolitisk Redegørelser, hvor der følges op på udviklingen på området. Derudover udarbejdes Velfærdspolitiske Analyser.</p> <p>Ud over registerdata indsamles hver fjerde år (senest i 2020) spørgeskemadata til Levevilkårsundersøgelsen Survey of Health, Impairment and Living Conditions in Denmark (SHILD). Denne undersøgelse omhandler de muligheder og barrierer, som personer med handicap møder i deres hverdag, samt tilgængeligheden til at deltage i kulturelle og sociale aktiviteter for denne gruppe. På baggrund af SHILD-data udarbejdes en rapport, der kan indikere, hvor barrierer kan brydes, og muligheder kan styrkes.</p> <p>Beskæftigelsesministeriet har et overordnet mål om, at flere mennesker med handicap skal i job.</p> <p>Herunder et mål om at få 13.000 flere</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>personer med større, selv vurderet handicap i job frem mod 2025. Målet blev sat som en del af satspuljeaftalen for 2019. Den første delmåling heraf afventer tilgængeligheden af data for 2020.</p> <p>Eftersom personer med handicap ikke registreres i Danmark, bygger viden om handicap og beskæftigelse på VIVE's rapporter om udviklingen i beskæftigelsen for personer med handicap. Disse er baseret på Danmarks Statistiks survey-baserede arbejdsmarkeds-kraftsundersøgelse (AKU) kombineret med registerdata. Den seneste rapport udkom i 2020 med data for 2019.</p> <p>Efter beslutning i Folketinget overvåger Institut for Menneskerettigheder gennemførelsen af FN's handicapkonvention som en uafhængig ekstern instans og indsamler til brug herfor data til Handicapbarometret.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet opfyldt.</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
				2. Ordninger til sikring af, at politikker, love og standarder vedrørende tilgængelighed er tilstrækkelig afspejlet i udarbejdelsen og gennemførelsen af programmerne	JA		<p>Overvågningsudvalget godkender udvælgelsesprocedure for operationer. Procedurer for udvælgelse skal være ikkediskriminerende, inklusive og gennemsigtige, og de udvalgte operationer skal være i overensstemmelse med de horisontale principper. Overvågningsudvalget kan fremsætte henstillinger til forvaltningsmyndigheden.</p> <p>Forvaltningsmyndigheden, de EU-støttede projekter og programmet er omfattet af den danske lovgivning, som beskytter handicappedes rettigheder.</p> <p>I forbindelse med udarbejdelsen af programmet har forvaltningsmyndigheden været i dialog med de ansvarlige danske myndigheder, sociale partnere (Danske Handicaporganisationer, Fagbevægelsens Hovedorganisation og Røde Kors) og Institut for menneskerettigheder. Det har ikke givet anledning til særlige tiltag i forberedelsen af programmet.</p>

Grundforudsætning	Fond	Specifik målsætning	Opfyldelse af grundforudsætning	Kriterier	Opfyldelse af kriterier	Henvisning til relevante dokumenter	Begrundelse
							<p>Forvaltningsmyndigheden sikrer i implementeringen af programmet, at programhjemmesiden og alle dokumenter, herunder ansøgningsmateriale, er tilgængeligt i overensstemmelse med lov om webtilgængelighed, som er den danske implementering af EU-direktivet om webtilgængelighed.</p> <p>Den danske lovgivning vurderes tilstrækkelig til, at forvaltningsmyndigheden og overvågningsudvalget kan sikre, at projekter støttet af programmet er åbne og tilgængelige for personer med handicap.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet opfyldt.</p>
				3. Ordninger for rapportering til overvågningsudvalget om tilfælde af operationer, der er støttet af fondene, og som ikke overholder UNCRPD, og klager vedrørende UNCRPD, der indgives i	Ja	<p>Lov om Ligebehandlingsnævnet</p> <p>https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1147</p>	<p>Overtrædelser af konventionen skal indberettes til overvågningsudvalget via forvaltningsmyndigheden. Forvaltningsmyndigheden vil én gang årligt orientere overvågningsudvalget om tilfælde af overtrædelser. Udvalget vil i den forbindelse få oplysninger om sagens karakter og forvaltningsmyndighedens reaktion.</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
				overensstemmelse med de ordninger, der er etableret i henhold til artikel 69, stk. 7.			<p>Forvaltningsmyndigheden henviser konkrete tilfælde af diskrimination til Ligebehandlingsnævnet, hvortil den forurettede kan klage.</p> <p>Institut for Menneskerettigheder vil deltage i overvågningsudvalget for programmet for Fonden for Retfærdig Omstilling.</p> <p>En klage kan i hele programperioden indgives til forvaltningsmyndigheden på flere måder. Hvis en fysisk eller juridisk person ønsker at klage, kan dette gøres ved personligt fremmøde, telefonisk henvendelse (3529 1700), ved email (de@erst.dk) eller ved brev til Erhvervsstyrelsen, Vejlsovej 29, 8600 Silkeborg. Klageren kan orientere sig på Erhvervsstyrelsens hjemmeside, hvor kontaktoplysningerne ligeledes fremgår. Der er intet krav til klagens indhold, hvilket er i overensstemmelse med dansk forvaltningsrets krav til klager. Forvaltningsmyndigheden er ansvarlig for at oplyse sagen tilstrækkeligt, herunder oplyse, om der er tale om en klage og klagens emne,</p>

<i>Grundforudsætning</i>	<i>Fond</i>	<i>Specifik målsætning</i>	<i>Opfyldelse af grundforudsætning</i>	<i>Kriterier</i>	<i>Opfyldelse af kriterier</i>	<i>Henvisning til relevante dokumenter</i>	<i>Begrundelse</i>
							<p>hvilket er i overensstemmelse med dansk forvaltningsrets officialprincip.</p> <p>Erhvervsstyrelsen tager notat af klagen, hvis denne fremføres mundtligt. Klagen journaliseres i forvaltningsmyndighedens ESDH-system. En medarbejder i forvaltningsmyndighedens juridiske afdeling tager stilling til klagens indhold og videreformidler klagen til rette instans, hvis klagen ikke kan eller skal behandles af forvaltningsmyndigheden.</p> <p>På den baggrund vurderes kriteriet opfyldt.</p>

5. Programmyndigheder

Table 13: Programmyndigheder

<i>Programmyndigheder</i>	<i>Institutionens navn</i>	<i>Kontakt navn</i>	<i>Position</i>	<i>E-mail</i>
Forvaltningsmyndighed	Erhvervsstyrelsen, Erhvervsfremme, Kommunikation og Kundecenter, Decentral erhvervsfremme	Pernille von Lillien-skjold	Kontor-chef	de@erst.dk
Revisionsmyndighed	Erhvervsstyrelsen, Erhvervsregulering, Erhvervsservice og Kontrol, Regnskab og Revision	Susanne Thorhauge	Kontor-chef	eu-control-ling@erst.dk

<i>Programmyndigheder</i>	<i>Institutionens navn</i>	<i>Kontakt navn</i>	<i>Position</i>	<i>E-mail</i>
Organ, der modtager betalinger fra Kommissionen	Erhvervsstyrelsen, Administration og Covid-19-Kompensation	Lars Øllgaard	Vicedirektør	erstadm@erst.dk

UDKAST

6. Partnerskab

Den danske partnerskabsproces i relation til programmet har bl.a. bestået af 20 interessentmøder med relevante lokale og regionale interessenter og aktører, herunder erhvervshuse, kommuner og regioner, klima- og energiaktører, videns- og uddannelsesinstitutioner, samt forsyningsaktører, repræsentanter fra erhvervslivet, fagbevægelser og klyngeorganisationer m.fl. for at samle input til programmet

Forud for møderne udsendte Erhvervsstyrelsen et følgebrev sammen med mødeinvitationen, hvori indholdet i og rammerne for Fonden for Retfærdig Omstilling blev beskrevet, belægget for udpegningen af Nordjylland og Syddanmark blev tydeliggjort, og regeringens oplæg til prioriteringer for Fonden for Retfærdig Omstilling blev præsenteret.

Inddragelsen af partnerskabet er sket via præsentation af forordningsmæssige rammer og de overordnede prioriteter for programmet, som partnerskabet har haft mulighed for at kommentere på og medvirke til kvalificeringen af, hvorefter programudkastet er tilpasset. Inddragelsen af partnerskabet har således været en iterativ proces, hvor det er tilstræbt at fastlægge indholdet af programmet under hensyntagen til de relevante interesser i lyset af bl.a. de udfordringer der er identificeret i de udpegede støtteberettigede landsdele.

[Afsnit om offentlig høring - Tilføjes når programmet har været i offentlig høring]

I partnerskabsdialogen er der generelt udtrykt opbakning til de overordnede prioriteter for programmet.

Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling og overvågningsudvalget, som begge sekretariatsbetjenes af forvaltningsmyndigheden, vil være omdrejningspunktet for at sikre inddragelse af relevante partnere i gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af programmet.

Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling udvælger og indstiller projekter til tilsagn og afslag. Indstillingsudvalget for Fonden Retfærdig Omstilling består af 14 medlemmer. Fordelingen af medlemmer er således:

1. En formand, der skal være fra erhvervslivet og en grøn virksomhed, udpeges af erhvervsministeren.
2. To medlemmer fra forsyningssektoren udpeges af erhvervsministeren.
3. Et medlem fra en arbejdstagerorganisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Fagbevægelsens Hovedorganisation.
4. Et medlem fra en arbejdstagerorganisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra CO-Industri.
5. Et medlem fra en arbejdstagerorganisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Ingeniørforeningen (IDA).
6. Et medlem fra erhvervslivet udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Dansk Erhverv.
7. Et medlem fra erhvervslivet udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Dansk Industri.
8. Et medlem fra erhvervslivet udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Landbrug & Fødevarer.

9. Et medlem fra en klimafaglig organisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra CONCITO.
10. Et medlem fra en klimafaglig organisation udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Green Power Denmark.
11. Et medlem fra en videninstitution udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra Danske Universiteter.
12. Et medlem, der skal være myndighedsrepræsentant for Nordjylland, udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra KKR Nordjylland.
13. Et medlem, der skal være myndighedsrepræsentant for Syddanmark, udpeges af erhvervsministeren efter indstilling fra KKR Syddanmark.

Overvågningsudvalget nedsættes i overensstemmelse med forordningen om fælles bestemmelser.

I gennemførelsen af programmet har Indstillingsudvalget for Fonden for Retfærdig Omstilling til opgave at iværksætte ansøgningsrunder og lignende procedurer, mens overvågningsudvalget godkender udvælgelseskriterier mv. i overensstemmelse med forordningen om fælles bestemmelser.

Overvågningsudvalget følger implementeringen af programmerne. Dette sker dels som minimum via årlige møder, og dels ved at udvalgets medlemmer har mulighed for at foreslå evaluering- og analysetiltag til sikring af programmernes succesfulde gennemførelse, ligesom udvalget kan kræve andre former for tilpasninger eller revision af programmerne. I forbindelse med drøftelse af udvalgte emner, fx evalueringer, udvælgelseskriterier eller kommunikation,

I overvågningsudvalget deltager relevante ministerier, regionale og kommunale parter, relevante interesseorganisationer og arbejdsmarkedets parter samt (som observatør/rådgivende funktion) Europa-Kommissionen.

7. Kommunikation og synlighed

Anerkendelse af resultaterne af EU-medfinansieringen er centralt i kommunikationsindsatsen.

Formål

Kommunikationsindsatsen har tre overordnede mål. Den skal:

1. Bidrage til bredt kendskab til Fonden for Retfærdig Omstilling i Danmark
2. Understøtte effektiv implementering af programmet
3. Sikre transparens i forbindelse med fondens investeringer og indsats

Kommunikationsaktiviteter målrettet offentligheden sætter fokus på den værdi, fonden skaber lokalt og regionalt, og bidrager derved til kendskab og anerkendelse af indsatsen. Projekters kommunikationsindsats bidrager ligeledes hertil, og forvaltningsmyndigheden understøtter derfor indsatsen med tiltag og værktøjer, der klæder projekterne på til at løfte kommunikationsopgaven.

Kommunikation målrettet aktuelle og potentielle støttemodtagere øger effekttenkningen og understøtter effektiv gennemførelse af projekter.

En transparent og inkluderende kommunikation skaber tillid til, at fonden bidrager til bedre vilkår og tilfører merværdi for danske virksomheder og arbejdstagere – og at midlerne anvendes efter gældende regler.

Målgrupper

Kommunikationsindsatsen er målrettet:

- Den brede offentlighed
- Aktuelle og potentielle støttemodtagere, fx erhvervshuse, videninstitutioner, uddannelsesinstitutioner, klynger, erhvervskontorer, kommuner, virksomheder m.fl.
- Aktuelle og potentielle deltagere og partnere i projekter, fx store virksomheder, SMV'er, iværksættere, studerende m.fl.
- Øvrige interessenter, fx brancheforeninger, arbejdsmarkedets parter, myndigheder m.fl.

Kommunikation målrettet offentligheden – fx med fokus på projekter af strategisk betydning - skal bidrage til bredt kendskab til fonden og sikre transparens, mens kommunikation målrettet aktuelle og potentielle støttemodtagere samt projektdeltagere primært skal understøtte en effektiv implementering af programmet. Endelig skal kommunikation målrettet øvrige interessenter især bidrage til gennemsigtighed vedrørende fondens investeringer og merværdi.

Kanaler

Kommunikationskanal fastlægges på baggrund af formål, indhold og målgruppe

Tabel 1. Kanaler

<i>Kanal</i>	<i>Primære formål</i>	<i>Indhold</i>	<i>Primære målgruppe</i>
Programhjemmesiden ²⁰	Understøtte effektiv implementering af programmet Sikre transparens i forbindelse med fondens investeringer og indsats	Ansøgningsmateriale, vejledninger, lovstof, værktøjer til kommunikation m.m. Projektdatabase, casehistorier, info om fonden	Eksisterende og potentielle støttemodtagere Den brede offentlighed
Nyhedsbreve og -notifikationer	Understøtte effektiv implementering af programmet	Nyt vejledningsmateriale, nye ansøgningsrunder m.m.	Eksisterende og potentielle støttemodtagere samt øvrige interessenter

²⁰ Hjemmesiden kobles til den fælles portal for alle danske programmer.

<i>Kanal</i>	<i>Primære formål</i>	<i>Indhold</i>	<i>Primære målgruppe</i>
Presse	Bidrage til bredt kendskab til fonden	Casehistorier - særligt fokus på projekter af strategisk betydning Lancering af ansøgningsrunder, offentliggørelse af tilsagn etc.	Den brede offentlighed (primært lokal/regional presseindsats) Eksisterende og potentielle ansøgere samt øvrige interessenter (primært landsdækkende presseindsats)
Sociale medier (Facebook, Instagram, YouTube, LinkedIn)	Bidrage til bredt kendskab til fonden	Oplysningskampagner, herunder video – særligt fokus på projekter af strategisk betydning Lancering af ansøgningsrunder, invitation til events m.v.	Den brede offentlighed (Facebook, Instagram, YouTube) Eksisterende og potentielle ansøgere samt øvrige interessenter (LinkedIn)
Konferencer, workshops informationsmøder m.v.	Bidrage til bredt kendskab til fonden	Videndeling, inspiration og oplysning Information om nye ansøgningsrunder m.v.	Eksisterende støttemodtagere og øvrige interessenter Potentielle ansøgere

Forvaltningsmyndigheden udarbejder en årlig kommunikationsplan og rapporterer om gennemførelsen til overvågningsudvalget.

Kommunikationsindsatsen evalueres årligt på baggrund af nedenstående indikatorer.

Tabel 2. Indikatorer

<i>Aktivitet/kanal</i>	<i>Output-KPI</i>	<i>Resultat-KPI</i>	<i>Mål-KPI</i>
Hjemmeside	Antal besøg	Besøgstid Bounce rate Tilfredshedsmåling	Øget kendskab til fondene ²¹²²
Nyhedsbreve og -notifikationer	Antal sendte nyhedsbreve og notifikationer Antal abonnenter	Åbningsrate Click through rate	Øget kendskab til fondene ⁴⁴

²¹ Baseline er Eurobarometer-målingen fra 2021.

²² Udover øget kendskab til fonden skal hjemmesiden bidrage til effektiv implementering af programmerne. Dette vurderes med målsætninger for udbetalinger (N+3) og fejlrate.

<i>Aktivitet/kanal</i>	<i>Output-KPI</i>	<i>Resultat-KPI</i>	<i>Mål-KPI</i>
Presse	Antal udsendte pressemeddelelser Antal online-visninger af pressemeddelelser	Antal presseomtaler PR-score	Øget kendskab til fondene ⁴⁴
Sociale medier	Antal følgere Antal visninger pr. opslag	Engagement: Antal likes, delinger og kommentarer	Øget kendskab til fondene ⁴⁴
Konferencer, workshops m.m.	Antal deltagere	Tilfredshedsmåling	Øget kendskab til fondene ⁴⁴

Budget

Forvaltningsmyndigheden afsætter min. 0,3 pct. af det samlede program til kommunikationsindsatsen. Omkostninger er relateret til programhjemmesiden, medieovervågning, konferencer, kampagner m.v.

[1] Hjemmesiden kobles til den fælles portal for alle danske programmer.

[2] Baseline er Eurobarometer-målingen fra 2021.

[3] Udover øget kendskab til fondene skal hjemmesiden bidrage til effektiv implementering af programmerne. Dette vurderes med målsætninger for udbetalinger (N+3) og fejlrate.

8. Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger

Tabel 14: Anvendelse af enhedsomkostninger, faste beløb, faste takster og finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger

<i>På tænkt anvendelse af artikel 94 og 95 i forordningen om fælles bestemmelser</i>	Ja	Nej
Fra vedtagelsen vil programmet gøre brug af refusion af EU-bidraget baseret på enhedsomkostninger, faste beløb og faste takster, som prioriteres i henhold til artikel 94 i forordningen om fælles bestemmelser	☐	☒
Fra vedtagelsen vil programmet gøre brug af refusion af EU-bidraget baseret på finansiering, der ikke er knyttet til omkostninger, i henhold til artikel 95 i forordningen om fælles bestemmelser	☐	☒

Tillæg: Liste over planlagte operationer af strategisk betydning

Gennem de 5 følgende operationer af strategisk betydning²³, skal midlerne fra fonden bidrage til at give de udpegede regioner mulighed for at håndtere de sociale, beskæftigelsesmæssige, økonomiske og miljømæssige virkninger af omstillingen til Unionens 2030-mål for energi og klima og en klimaneutral økonomi i Unionen senest i 2050, og derved bidrage til en retfærdig omstilling:

Et sammenhængende Danmark med stærke lokale erhvervsfyrtårne

Støtte til de 2 regionale fyrtårnsprojekter i hhv. Nordjylland og Syddjylland bl.a. i relation til indsatserne for fangst m.v. af CO₂ samt i relation til og forskning, udvikling og viden inden for sektorkobling af grønne løsninger. Støtte kan også gives til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb samt efteruddannelse for personer, der allerede er på arbejdsmarkedet, men som har behov for nye kompetencer for at kunne udvikle, installere, etablere, drive og servicere de nye grønne løsninger.

Operationen ønskes støttet med 100 mio. kr. Indsatsen skal koordineres med indsatsen ift. regionale erhvervsfyrtårne i Regionalfonden og Socialfonden Plus.

²³ Se den Danske Territorialplan for udførlig beskrivelse af alle operationer af strategisk betydning.

Teknologi- og forretningsudvikling inden for CCS og Power-to-X

Støtte til PtX-teknologier, elektrolyse og løsninger på brintområdet bl.a. mhp at gøre nye nøgleteknologier mere markedsparate. Indsatsen skal bidrage til at nedbringe CO₂-udslippet i de svært omstilbare industrier og til at etablere et konkurrencedygtigt dansk marked for grøn brint og PtX -løsninger. Der kan i den forbindelse bl.a. ydes støtte til nødvendige omskolings- og opkvalificeringsforløb samt i relation til tiltrækning af kvalificeret arbejdskraft fra ind- og udland. Operationen ønskes støttet med 100 mio. kr.

Bedre vilkår for grøn omstilling i smv'er

Tilskud til smv'er, så de kan blive mere ressource- og energieffektive og derigennem mere konkurrencedygtige. Det skal bl.a. ske gennem tilskud til rådgivning for SMV'er i forbindelse med grøn omstilling samt gennem tilskud til investeringer i grønne og cirkulære teknologier. Operationen ønskes støttet med 50,5 mio. kr. Indsatsen kan med fordel ses i sammenhæng med grønne initiativer under Regionalfondene og Socialfonden Plus.

Udvikling af brun bioraffinering såsom pyrolyse

Tilskud til forskning-, udviklings- og demonstrationsprojekter, herunder opskalering af anlæg til bioraffinering som fx pyrolyse. Der kan endvidere bl.a. ydes støtte til nødvendige omskolings- opkvalificeringsforløb og efteruddannelse. Operationen ønsket støttet med 196 mio. kr.

Udvikling af lokale værdikæder for CO₂-fangst, -anvendelse og -lagring (CCUS)

Tilskud til bl.a. acceleration af indsatsen for etablering af CO₂-hubs i Nord- og Sydjylland samt til at understøtte etablering af en CCUS-infrastruktur. Der kan endvidere ydes tilskud til bl.a. kurser og rådgivning, der skal sætte ledelsen i stand til at arbejde strategisk med kompetenceudvikling samt forberede og understøtte medarbejdere og ledelse i arbejdet med udvikling af en dansk CO₂-infrastruktur. Operationen ønskes støttet med 190 mio. kr.